

УД
М 74

ЛАЗА
ЛАЗА

ЖОУЛ

ЖОУЛ

LABO
NOBVAH

ЖОУАБ

Учурдоненттер сар,
профитаненттер уфатир
у уолудь
i перенат кал учурдоненттер
град,
i крине дик фокусир,
i ботка сарувина
уошент дикун уфатир
кофидун неэтебуненттер.
D. Hofny

КРОНА
СЕРЛЕВИНА
КОПИЦА

ЛІТВО
ОБЛА

ЖОУДЬ ПОЕЗІЇ

КИЇВ
ВИДАВНИЦТВО ЦК КСМУ
„МОЛОДЬ” 1983

У2
М74

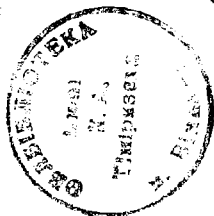
Ш 602-41837

Читатель знает поэта как мастера пейзажной лирики, как автора стихотворений, весомых по содержанию и глубине философского обобщения. Новая книга обозначена яркой образностью и оригинальностью поэтической формы. Стилиевое разнообразие, искренность настроений, своеобразное сочетание лирических мотивов — особенности новых произведений известного украинского советского поэта.

Рецензент:

Михайло Слабошпицький

1049094

М 70403—041 БЗ. 36.16.82. 4702590200
М228(04)—83

© Видавництво «Молодь», 1983

КРЪНА
КРЪНА

РОЗГОРНУТИ КНИГУ

Книгу життя розігни, бо промкнулась трава крізь
окладень
і рядок голосний, мов струмок, ниже літер розсаду.
Ось над урвищем хмар уривається громом хвилина,
в очі жбухає жар,
у губах пророста насінина.
Виноградна лоза, тонкожало пронозячи м'язи,
крізь граніт пророста,
та крізь пам'ять плитку не пролазить.
Срібна маківка церкви над текстом летить — не
спіймати,
мої руки простерті
затерпли повітря тримати.
Ні, не стане снаги,
зір вузький, аби дощ осягнути,
крізь стрімкі береги
протікає струмовище ртуті.
І не висловить, ні, що ти вичитав вдень зі сторінки,
адже витекло все,
залишились при дні дощові крапельини незгірклі.

ПОСІВАННЯ

Падав камінчик по опадах з неба,
простір світився снігами крізь тебе,
поле безплідне бігло з-під ніг,
щоб розповзтись на повісмо доріг.
Нащо ти носиш зернину у жмені,
пальці від прорості в тебе зелені,—
де ти приткнеш її, як заховаєш?
Суне переслідом воронів зграя.
Кинеш наодлі — сніг весь збіжитьсь,
гору укриють пожадливі птиці —
буде на білому смерть панувать,
не відшкодуєш нічим своїх втрат.
Дишем на зерня духом творящим,
сам обезважнів, та зернятко важчає —
перед собою його, наче камінь, несеш,
доки посієш, ще й сам проростеш:
з-під валуна, з-під могильного каменя
голос промкнеться кволий поламано:
— О, бережіть, бо унадились птиці
красти сиру із-під мене землицю.
Чую, безодня гуде піді мною,
камінь падучий кричить глибиною:
— Безвість — це тяжче, аніж забуття,
о, засівайтесь на обшир життя!

*

В гіпс відлилося, захололо
минуле, що було — ніколи!..
Якийсь рубець, якась там згадка,
що від випадку без порядку
в тобі, якому ні початку
ні краю — вічен, мабуть, ти!
І перемішані світи,
як зерна в давньому засіці.
Де ти не був, в якому віці?
Чи ти на лови не ходив,
чи в оці чистої води
не відбивався молодим,
чи біля вогнища лункого
ти міддю горла не лудив,
аби докликатись до бога?
Яка була швидка дорога,
коли в дитинстві навмання,
припавши вітром до коня,
ти мчав на сонце. Кутий огир
мінився з ночі в колір дня.
Та чи ж було все це? Не знаю.
Теперішність не має краю...
Вся сума днів і сума вчинків,
весь почерговий їхній хід —
це тільки пригорща піщинок,
що є лічбою твоїх літ.
Воно це все — ніщо, безглуздя,
якщо твоя наступна мить —
не підсумкова, правосудна.
Так лише й треба, мабуть, жить.

КРИНИЧКА

Поваби земні щоденно тішать око:
безмежна зеленість трави, що не чує снігів,
дерев палахтіння, на листях настояний спокій
і ківш гайвороння, що мулом на лузі осів.
Розгорнеш траву, розкриється чорна криничка,
як отвір в минуле, куди навіть лист запада,
вершечком донизу летить обгоріла осичка,
але не схлюпнеться у проїмі гранітна вода.
Мов з докором в очі твої вона дивиться тупо,
та нею забуто минуле, і пам'ять глуха.
Проте сколихнеш — мов болячка під струпом —
ятріє життя і час не всиха.
І ти, відсахнувшись, відступиш на крок від
безодні,
аби не явила промерхлі події старі,
і замість очей відчув дві крижини холодні,
яких ані небом, ні жаром дерев не зігрить.
Та час сколихнеться в тобі і бачене зрине,
що жахом ввійшло, проминувши і пам'ять й слова:
окоп і обличчя, де замість очей — дві крижини
і в мертвій руці зеленіє осіння трава...
В свідомості — кола, і бачене рветься на волю
і стукає в скроні, аж череп тріщить.
І губи розлузив, пускаючи голос: — Ніколи!
Ніколи не буду дивитись у землю, а тільки
в блакить!

БУЗИНА

Березовий вітер, березовий дим, і березовий запах,
і небо березове видко в пташиних накрапах,—
насіння бісівське кружляє, звістує негоду,
і гай гайвороний аж душу холодить,
і сонячний зайчик, зірвавшись з сокирного леза,
летить, проминаючи чисті берези.

Чого ж так незатишно? Мабуть, ти став бузиною
і знаєш, що з коренем вирвуть весною,
то й никаєш, ходиш, шукаєш місцину,
аби, учепірившись пучками в глину,
триматись за землю сипучу бузинно...

Куди не ступнеш, то асфальт, то бруківка,
уже докруз тебе й повітря прогіркло,
вуста розімкнув, але клекіт лелечий
із горла ударив, звістуючи вечір.

Язик западавсь від такої розмови,
і ширивсь зрадливо дух бузиновий.

В свічаді сокиря сніги мерехтіли,
і промінь сокирячий висвітив тіло:

о світе, прости мені усі переступи і вподобання...

Чи ж я не по правді вчинив, уподобавши ту деревину?
Бузиновий я, отвірчатий, друноп'яний. Ні соку з мене
ані сопілки. Гордують мною, моє ягіддя втоптують в
землю... з усіх птиць — велемовниць лише горобець-
недоріка сідає...

Бузиновий тато, бузинова мати і син бузиновий... Ні
снігом укутать духу, ані втягнути в себе, хоч кістя
порожнє. Ані грабильна з мене, ані полінця в грубу.
Лиш від собаки відмахуватись — усього зиску. Заступись
за мене, порятуй коріння. Кров моя чорнилом стала і
вже давно виписана скрипучими перами по промокачці:

«Та-то... ма-ма... вій-на... ма-ма... ми-є... ми-лом... та-
то... о-са... ко-са... сам...»

Прости мені, світе, прости... Бо чадію сам від себе...
сам у себе востаю і шукаю спасенного місця, де б і
сонця досталь, і тінь не глушила, і сокира не бачпла...
Березовий шум, березовий дим, березова радість.

ДАЛЕКЕ — ДИТЯЧЕ

Вогнем смичка обпалено горшки,
в затишку срібному цвіркун снує кубельце,
на конях синіх ручі дівтаки
до ставу їдуть — брязкотить відерце.
Вишнева спіль на глиняній стіні,
химерна тінь — то сутінь на коні.
А стукіт кутній! — в сіно загібайся
або очима в небо розростайся.
Солодкі губи, бо солодкий страх
веде до згуби під відкритий дах.
Там срібна нитка, довга, шовкопрядна,
вже обвива... Я — кокон безпорадний.
Мохнаті ноги ходять там і тут,
рогів цапинних роговіє жмут,
а сіно, наче решето, діркасте:
із нього можна випасти й пропасти.
І подоросліть можна до світанку,
коли усе прозоріє, як склянка.

БАТЬКОВІ

Прносячи шум, саморослі колони
попарно ішли вздовж шляхів кругових...
Ти слухав і вгору підносив долоні —
вони ж підлітали не вище трави.
Який же низенький... А води ще нижчі.
Та сонце ще нижче за води сіда,
щоб нуритись в темінь і шляхом очищень
пройти, як проходить краплина-звізда.
Лежав горілиць, а долоні, безсило
спурхнувши, знеможено падали вниз;
чи ж шум піднебесний чи пташку ловили,
бо знов до колон збронзовілих тяглись...
Вбираючи спиною води джерельні,
коріння повзке ти хребтом доточив
і знав, що ступнув за межу несмертельну,
коли у війну ще життя заступив.
З продухвини неба листочок медяний
упав на обличчя і губи стулив.
Я крикнув за тебе:— О земле-Тетяно!
Який він безкрай; хоч зовсім малий.
За шумом високим ніхто не почує,
як голос незроджений в горлі кричить,
і краплі небесні по жилах струмують,
угору рвуть руки, щоб крик доточить.
Ген, тільки вершечки трави схилитнулись,
зненацька колони угору знялись,
і пригорщі, повні землі, сипонули,
піднісши вузласте коріння увись.
І ця запороша, мов хмара, відлине,
і ти ще зведешся, щоб знов впасти ниць,
аби все земне увібрали краплини,
що світяться маком на денцях зіниць.

ЗНАКИ

Німіння снігу, білість воскресальна,
і час розтягнутий, мов гумовий, бринить,
і підступаються все ближче друзі дальні,
і, мов чаїнка в склянці, кожна мить
спливає з денця пам'яті печально.
Адже прожито все — без вороття,
і каяття нічого не поверне,
бо, мов полова, дні летять, летять:
порожні жмені — вивіялись зерна...
Обличчя друзів в дзеркалах снігів
відсвічують відтінком потойбічним,
і погляд твій, неначе скрейдянів,
їх поторка — на мічення довічне.
І крейдяні шовковиці летять,
на сорочках чорнющих полишають
біленькі цяти, круглі, як печать,
що не скріпляють — наскрізь протинають...
Вони тримають кулі снігові
в губах розтислих, але ті не тануть,
і чорно-білі смуги часові
уперек і вздовж перетинають...
Осьо Лебедик, далі Чмих, Біда...
Мов з глини ліплені, залякли, однакові,
і під ногами в них не сніг лежить — вода,
що вмиває цвяхи і підкови.
Вода росте, і меншають вони,
і бравсь водою простір крижаний,
і хмарилося небо олов'яно,
та на губах синіє сніг нетанно.
І сам я важчав, всотуючи все:
хвоїни, скіпки, ластя, насінини,

і чув, як сніг стоусто мене ссе
і замість крові час вступу в судини.
Так значить це пора перехідна,
не перевтільча, а переформовча:
вода нуртує в жилах крижана
і глина червоняста палахкоче.
І вже облич мені не відрізняє,
наблизившись, вони немов розтали:
розширилась на розмах зору мить,
і слід відбивсь на кризі п'ятипало.

БУХЕНВАЛЬД

(Фотографія хлопчика перед стратою)
[З циклу «Музейні експонати»]

Неопалима купина! Запалена ще з ночі.
Палахкотіла край вікна, і племін'я жбухав в очі.
І я крізь полум'я дививсь і збільшеним все бачив:
вчорашній день і нову близь,
і очі жаром налились, і став весь світ гарячим.
Палає шлях, і білий кінь
обвуглив в леті груди,
і, розпорошуючи тіні, йдуть обгорілі люди...
А серед них мій побратим,
що спалений був зранку —
він жорен вогняний котив
через майдан до ганку...
Він раптом глянув у мій бік
жаринами із-під повік, і замахав руками,
і товщу простору пропік,
що холодів між нами.
А я... я вуха затулив, щоб голосу не чути,
та він долоні пропалив
розпеченим жар-прутом.
Я тільки чув: вогонь гуде — аж полум'я регоче...
І я лечу до тих людей, спитати щось їх хочу.
Мов паперовий, взявсь вогнем, на вітрі попелію
і бачу: коло кам'яне попереду біліє.
І холодом палючим б'є
від колеса-недвиги,
і знаю, що воно — мое...
Але ж чому із криги???

*

Розшарпані, давильні, повстяні,
на схід вони зсувались день при дні,
чіпляючи за кривлі свої кошла,
і відбивались образи сумні
в калюжках, що лягали під підошви...

— Куди ж ми, брате?

— А шукати долі...—

Ішли, ішли, і вікна захололі
дивились невидющо нам услід,
і води оберталися на лід,
і стугоніли верби дуплочолі.

— А де вона? — насміливсь запитать.

— Коли б я знав, не тре' було й шукать...

— Чи довго ще? — перепитав по тому,
відчувши і мізинцем навіть втому.

У відповідь ні слова не сказав...

Від вітру я хилився, як лоза,
і розумів, що довга ця мандрівка...

Дві іскорки заблискали в сльозах:

— Глянь, брате, в мене дощик на повіках...—

Брат пильно глянув, прискаливши вічка,
себе набачив раптом в чоловічках
і вигукнув здивовано: — Я — там!..

— Де, де? — я злякано його перепитав.

— В очах твоїх, якраз посередині...

стривай, стривай... я... наче на крижині
чи то пливу, а чи лечу... зникаю...—

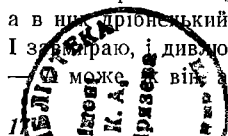
Розплющуюсь — а брата вже немає...

Гукаю, кличу... В чоловічках віч,
як в отворах порожніх, зяє ніч...

Повіє вітер — сльози набіжать,
а в них дрібненький, як мачина, брат...

І знову раю, і дивлюсь кругліше:

— може, вік, а може, ж вік побільша...

10 400006

ЄДИНЕ

Єдиний простір, що на все життя,
єдиний світ, який ти іменуєш;
збігається в єдине почуття
любов і зненавидь, що у тобі нуртують.
Кров глибшає, хоч гострорребрий світ
впивається в ростучу оболонку,
збіга сльоза, затагуючи слід,
немов мороз димучу ополонку.
Поглиблюється пам'яті кристал,
заламлюючи пройдене минуле,
єдине слово тихне на вустах,
немов бджола, що поверта у вулик.
Аби рости — свій контур розімкни,
кути наріжні тілом обволікши;
спорідненість шукай, не множини;
переходи у форми завше інші.
Бо ти єдиний, і єдиний чин,
і суть одна відвічних перевтілень:
в лункому колі викруглих хвилин
оце одне, що нам незрозуміле.

*

Життя будується у плоті,
в думках росте,
в словах мудріша,
і кожен звук солодкий в роті
щодня від захвату кругліша...
Проте на все є своя міра —
з переситу і втіха кисне...
Рубцями вивернувши шкіру,
час виявля сумління чисте.
Допоки вм'ятини повітря
заповнюєш ти воском м'язів,
твоя душа блука сирітно
і спотикається щоразу...
Отож розваж, як листя — спеку,—
чи ж варто душу марнувати,
якщо мандрівка недалеко,
але такі великі втрати?

ЦЕ ЧАРІВНЕ СЛОВО «ЗАВТРА»...

Від звуків у небі лишаються смуги —
вони так повільно за вітром летять...
Ген — голуба туркіт, он — щебет вівсюги,
а ген — на блакиті чий звук, мов печать?
Скрипивши повітря, насичене киснем,
сидить нагогошений птах і мовчить,
і в аркуш небесний вже й звуку не втиснеш,
і крик не запишеш в холодну блакить...
А птах той пильнує, очиськами блиска
і дзьобом штрикає повітря мов віск...
Який попільнастий — не птах, а пташисько,
та ще посміхається мудро, як сфінкс.
— Гай-га! — але він ані зрушив,
лиш клацнули ножиці дзьобу страшні,
він щось відхватив — чи серце, чи душу,
бо порожньо стало у грудях мені.
Чикригнув ще раз, і дня як не стало:
згорнулась блакить в календарний листок.
Лиш пір'я навколо, як попіл літало,
у вуха ж цідивсь лійкуватий пісок.
І як я забув, що є слово спасення,
що згорнуться крила і зменшиться страх...
Лиш вимовив «завтра» — і світло священне
уже розгорілось на давніх вітрах.

БЕЗМЕЖЖЯ

Понаджений прихильністю снігів,
ошуканий, спонукуваний криком,
він відчував себе рівновеликим
безмежності, відбитій в люстрах днів.

Слід залишав і думав: наповічно,
але вода ішла йому навстрічно,
змиваючи відмітини й відбитки,
і обертала машкару трагічну
на реготню, що розповзлась на нитки.

Щоб хоч крижину зберегти на згадку,
усі струмки він заганяв у гатки,
міняв супротно вперту течію,
лопатою все тіло ручаю
рубав. Перекидав у спогад довгу кладку.

Та й пам'ять зраджує: січнева білість де?
А талий сніг впотужнив тільки воду...
І порожнина ширшає — гуде,
віщуючи безмежжя і свободу.

ЗДОБУТКИ

Весняна тонкість фарб —
березова намітка
сполохано тремтить, бо вітер продува,
і в душу зазира жовтавим оком квітка,
і шуляться до щік ласкавенька трава.
На біле сповиття нав'ється ще зелене,
круглішим станеш ти, неначе шовкопряд,
хай в затишку дріма твоя душа злиденна,
допоки тче нитки розвеснянілий сад.
Ні зтяжні дощі, ні в'їдлива сльотиця
не збудять, не сягнуть, не візьмуть за живе —
вітри гойдають сад, і солодко їй сниться —
хить-хить та все хить-хить — хитальна хитавиця
І клопоти і біль — усе її мпна,
і час, як по льоду, збіга — тече водиця,
та рне крута вода під кригою до дна.
Вона зриває лід, мов лушни і загати,
і з'єднує всуціль поділене життя,
вона той ковтюшок хитальний розпечата —
і знайдеш пустку в ній і трухле сповиття...
Навіщо ж стільки літ пейзажі всі ці множив
і кожен волосок на шпульку все снував?
Аби той капшучок знайти колись порожнім,
в який ти не складав, а тільки викрадав.

ВАЛУН

Насльозило, навіяло — шаром ропи затягло...
День, наче віяло, склався у смужку—як не було.
В промінь протягу збилося, струмом потужним
пішло.

Листя променем зшилося у широке крило...
Хата наче на свято — немає кутків,
і півні дзвінкороті викрикують двійко заучених
слів:

«Миром, світлосте!» — з яблуні, з молодого
вершка...

Перемішані, зв'ялені: тут плоди, там рука...
Крізь лунку горловину прокручує час,
і зернину, й пилину, і здрібнених нас.
Та склубочений вихор готує ретельно заміс,
щоб розлити по формах нетанучий віск:
птахо — дерево — людо — глино — зерно,
аби на ніч закрить отой протяг важким валуном.

ВУСТА

Ці випиті вуста,— мовчанням а чи люттю? —
засохли, наче знак про повінь, на лиці,
приховують в собі провістя на майбутнє,
щоб виректи її, як радість бубонці.
Ці спалені вуста жагою чи печаллю,
надмухавши на стіл кіптюги, сажі шар,
шепочуть дивне щось мовчальними ночами,
не розібрати, що, бо палить мене жар.
То змовницьки мовчать, замкнувшись таємничо,
то защебечуть так, що профіль стає птичим,
то зареочуть враз, аж серце точить страх...
Я житло поміняв, нові замки поставив,
при світлі спав тепер, аби не бачить губ,
що перейшли у слух, в мої вуста вростали,
вмуровуючи плоть, мов джерело, у зруб...
За ними шепочу — о жах! — такі ж шептання,
такий же самий звук щілинний тишу тне,
і голосом чужим — те ж саме запитання:
— Скажи мені, чому, чому обрав мене?.. —
Вони за мене п'ють, співають, промовляють,
цілують немовля, дружину молоду:
що хочу ганить я, вони те вихваляють,
а кличу радість я — вони зовуть біду.
Та й що мені робить, коли найменший вчинок
зла воля оберта на протилежне геть...
Не те кажу, не те... Прекрасний мій зажинок.
Вдоволена душа. Утішений ущерть.

ПЕРЕД ДЗЕРКАЛОМ

Затримало б хоч ти, безпам'ятне свічадо,
минаючи, співку, гірко-солодку радість.
На аркуші води затримай хоч обличчя,
хоч рамцями обмеж пустечу руйнівничу...
Будинок, наче сніг, поїнявсь давно водою,
пом'якшала земля поволі під стопою,
рідкішим став твій слух — просіюється мова:
лишилося хіба якихось два-три слова,
«Вітчизна», «ненька», «ти»

та зойк чи вигук гострий,
що котиться вперед, вирівнюючи простір,
і навмання за ним ступаєш ти слухняно,
і, наче віск, в руках мнеш кулю олов'яну.
Розплющив глянцю шар, допив байдуже срібло,
порожнє скло розтовк на скалки вельми дрібно,
на порох розмолот, дмухнув — порожні руки...
Навіщо ж ти вивчав усі земні науки?
Щоб в щілини між склом все протекло до краплі,
щоб сяяла ізнов у просторі квадратнім
оманлива блакить чи незглибимі води,
яку на мить схитне новорожденний подих?

СОРОЧКА

Розповзається сніг, і сорочка торочиться знизу,
і розмокла рука семипало стискає клубок,
голка в губи вп'ялась — хутко нитку пронизуй,
щоб востанне зробить металевий ковток...

Пришпили отой сніг, залатай ним нетяму
і не дихай, щоб простір не збігся в рубець,
на сорочці твоїй червоніе пропалена пляма,
і запліднено кров'ю голчаний вершець.

Непритомні вуста витискають краплину,
і сама по собі нитка гапти кладе,
чорний хрестик прошивсь, врубцювавсь

безпричинно,

наче випіксь в лощині грудей.

Розповзається звук, розповзаються часу волокна,
в жмені важча, кругліша черлений клубок,
скоро плоть розповзеться — сорочка розмокла
вже не втрима її, як не стримать думок.

Біжить тріщина вниз від плеча змійкувато,
грішна світиться плоть — пада одіж до ніг,
і на голці тріпоче нахромлена нетля крилата,
і рожевий пилок опадає на сніг... опадає на

сніг...

ЖИТТЄВА ГОРА

— Здрастуй, мовчання! — гору помацав рукою, —
чом не минаеш мене стороною?
Горо-затуло, з твоєї вершини
дух оглядає світ соколино.
Іскру викрешую із серцевини,
горо, гордине, моя горовино!
Кругло летить сиротливе волення,
перша вершино моя і остання.
Круто стремиш, пориваючи душу;
вищим узвишшям спокушений, мушу
кров'ю значити дні горопашні.
Серце кривавлячи, нігті зламавши.
Горо, замри, припини обертання,
шкіру здери, обізвися кричанням.
Горо висока, сфарбована кров'ю,
каменем стала над головою:
не обійти, не розминутись,
горо згорьована, креміль покути...

СЛІДИ

Вийшов — дорога гуляє сама по собі,
перепочивши при ярій вербі,
в землю пустивши мичку коріння,
щоб запастися довгим терпінням.
Глянув: дорога струмує піском,
не перейняти її батіжком —
з яру на гірку, з шпилью в яроч
віється весело пилу клубок.
Віжки прядив'яні туго брніять,
грузне у порох дороги печать:
рівну дорогу копито горбатить,
котиться лихо на коліщатах...
Стань, розійдися на десять сторін,
тупо уприся в панцири стін,
розторочися, зашийсь в бур'янець,
змийся сльозою, зійди нанівець...

Рушив — курилося рівне байдужжя,
перетиналося степу окружжя:
поглядом, слухом було не вгадать,
де знакувала землю печать;
хто зупинився, а хто повернувся,—
все заплелось у вічному русі.
Пам'ять припала пилом доріг...
Земле-землице, зраджуєш всіх,
долі химерні рівняєш дощами,
швидко течеш забуттям попід нами.
Став: але простір від мене тікав,
пил зачерпнув,— він запіксь в кулаках,—
кинув розпачливо груддя від себе,
очі піднявши сподівано в небо:
там ні позначок, ніяких рубців...
Чую — холоне сльоза на щоці.

ОСІННІЙ ДЕНЬ

В блакитнім храмі дня,
де все доцільно-чинне,
небарвиться, линя
оздоблення рослинне;
і сиплеться тинька,
і пада позолота,
і пишнота зника,
мов увійшла скорбота,--
і де не запряде
очима — там розруха...

Лункий вільготний день
неначе себе слуха:
десь дерево дуднить,
хтось пакола рівняє...
і павутинки нить
вуста перетинає...

Собача гавкотня
з людськими голосами
торка склепіння дня
і шерхне під ногами.

І тіні від дерев
лягають всім на плечі
нестерпним тягарем
важкої холоднечі.

А ступиш лише крок —
коштовностей не стане,
карлючкою листок
в твою ступню устряне —
хоч кров'ю взолоти
гаї убогі й луки;

ген, люди, як хрести
стоять, розвівши руки...
І мідяний п'ятак
пішов давно на квити.
Гей, клене, ти жебрак,—
як будеш зиму жити?

*

Плоттю власною простір промірявши, наче та
гусінь,
шовк повітря всотавши, формуючись в русі,
під грудьми проповзли мандрівничі шляхи,
шкіру тнув — обтинав молодий небосхил.
Але повз... і ущільнював землю сипучу,
і ущільнювався сам, наче кокон ростучий...
Степ розораний... пилу білі кушпели,
за якими сховались спеленуті села.
О могило розлузана, натяк даремний!
Серцевина твоя на коронках зубів
відбиває вогонь поїдучий, недремний,
віддзеркалює сміх грабунів-хижаків.
Це вони царську плоть у долонях розтерли,
на решета просіявши здоблений прах,
це ковтали вони крадькома чорні перла,
в тельбушиння своє заганяючи страх.
Ось вони, крадії упокою, безсмертя,
їх покликали мертві з могильних вершин;
мабуть, мультко лежать, дух у глині запертий
кличе всіх нечестивців з глухих порожнин.
І навпригінці йдуть поодиноці злодюги,
щоб встромити лопатячі жала у сон,
щоб завдять необхідної конче наруги
і відкрить таємниці, руйнуючи схрон...
Простір тут — він на об'єм жадови,
кружеля веретенем завихрена плоть,
розтиска порожнеча розслаблі суглоби,
аби землю сипучу хутчій розмолоть.
Та намарне... бо ґрунт наростає корою,
і завершено вік насипною горою...
Буде ніч, копачі повтикають лопати,
щоб мовчання землі чимхутчіш розпечатать.

У сутінках і трави сутеніли,
і олово важке несла ріка,
лиш рушники на цвинтарі біліли,
затиснуті хрестами в кулаках.
Ніде ніхто. Нікому. Тиха тиша.
Густише сутінь, і густиша кров,
і замість тебе мов хтось інший дише,
рукою водить: скрип-поскрип перо.
Напише «сутінь», згодом перекреслить,
чи виправить на інше слово «день»,
чи слово «ніч» напише разів десять,
й кружечками, як вуглем, обведе..
А ніч ішла, осяжиста, повільна,
і проступала в літерах смола,
і рухом дужим, порухом свавільним
приклеювала руку до чола.
І стежив ти, як всі слова зливались,
як чорна пляма ширилась, росла,
мов тінь руки чиеїсь шестипало,
й папір заливши, капала з стола..
І рвучко встати ти не зважив духу,
сидів, як прикипілий до стільця,
і всім еством заціпенілим слухав,
як, мов смола, кров капле без кінця.

*

Віддзеркаливсь в снігах і розмивсь
в талих водах, на скибах рахманних.
Був і степом і полем колись,
величався життям дерев'яним.
І на пам'яті вже ні слідів:
ручаї постинали й подошви,
і життя, розчинившись в воді,
кров згорнула у кілька горошин.
До подини і погляд вже збіг,
губ куточки течуть до долини,
щоб ізнов перейти колись в сніг,
а з снігів — в горлові крапельни.
Наповіщо той досвід мені,
сніговий, водяний колообіг,
швидкопіняві дні водяні,
краплі крові в багатій оздобі?
І навіщо цей дзвін ножовий
ручаїв та струмків змійкуватих.
Та лунає вже крик горловий,
щоб, як стрічку, цей чин перетяти!

ДВІ РОСЯНІ КРАПЛІ

Лопушана долоня виважує чисту краплину,
успадковану з ночі — цей скарб над скарби;
як і ти, я стою нищуном коло тину
і стискаю у жмені таку ж крапелину,
а над нами кружляють хапкі голуби...
— Мамо, нащо ота жалива кругом хати,
дерев'яні шеренги, бундючний бур'ян? —
Не надбав я нічого, а стільки вже втратив,
і розібраний геть, наче тин на паліччя прочан...
Той сорочку узяв, інший думку чи слово,
а той барви забрав, інший — гідність та честь...
В жменях — листях — роса... В жилах крапелька:
крові

що по нитці чорнильній по скроні тече...
Але й досі ще котиться тілом відлуння,
пам'ятає ество гострий спалах і струс:
обібрали мене... чи тоді ж як заснув я?
Чи тоді, коли в землю по пахви угруз?
Але ж іншим збудивсь: з відчуттям, що багатий
бо перлина в губах і перлина в руці,—
промивається зір — забуваються втрати,
лиш від крику лишаються в горлі рубці;
невтоленну жагу і пожадливість плоті —
все відкинув! — стою, як останній кілок:
крапелька в губах — намистина у роті,
білозубо сміюсь, мов гороху стручок!
Та під кроквою серп дрібнозубо сміється,
і все нижче заточують лет голуби...
— Заберуть, заберуть,— чує крапелька серця,—
заберуть, моя нене, останні скарби.

*

До сивих брів обдмуханий морозом,
спинивши сніг, стояв похмурий ліс;
і вітром гострим холодило сльози,
і світ ламався у кристалах сліз...
Так-так, так-так — давно посутеніло,
ліс підступився, шум подаленів,
і виключно на рам'ї обважнілім
вінок лавровий смушком забілів.
Оце тобі за всі твої звитяги,
за зтяжний, невпинний марафон:
вінок з цибулі, самогон з баклагі
і ряд берез — облуплених колон...
Оце тобі за всі твої утрати:
зашерхлий світ у горошинах сліз
і небосхил розпиляний, щербатий,
і просіддю спорошений весь ліс.
Біжи, біжи, надсаджуючи силу,
можливо, навіть голос доженеш,
але поглянь, і хмари зупинились,
не знаючи своїм тулянням меж...
А ти ж бо знаєш, серцем відчуваєш
свою межу, свій немінучий край;
чого ж біжиш, що й долю обганяєш,
ще й сам собі волаєш: — Доганяй!

НА ПАСОВИСЬКУ

Спалахує останнім соком зелень,
так наче хоче очі задобрить
облудним світлом, полиском сталевим,
що іскравіє, міниться щомить.
То бризне враз, то нагло відвологне,
то пронесе метеликів разок,
аби не чули, як дерева стогнуть,
зронивши з себе ще один листок.
Вразливе все, що тіло, що стеблина,
і біль один, бо час один на всіх.
І мов причинна ламана калина
сміється рвано — жовтий в неї сміх...
Немов коса — тоненька павутина
йде над землею і повітря тне...
Кричить у лузі злякана дитина,
бо нить її от-от наздожене.
...А ти чого до сонця зуби шкіриш,
м'ясниці ще попереду — зажди,
ще ніж дріма, та око міря шкіру.
Рука тверда, пастух ще ж молодий!
А ти перебираєш, де солодша —
скубеш травичку — солодко чи ні?
О осене, яка ж бо ти хороша!
Тне павутина губи і мені.

*

Пресвітлий-світлий день. Із дива кам'яніє,
судомлячи гілки, розчахнута верба,
і срібний літачок у небі ледве мріє,
і ковза синя тінь по сонячних горбах.
По сонячній струні, по променю тонкому
зісковзує униз не пташка, а сльоза.
Мов хтось сплакнув було на радість в світі тому,
і покотилась вниз запалена сльоза.
На шибці товща скло від краплі. А вербена
поволі розповзлась, мов сажа по щоці...
Ота, ота сльоза — то знак якийсь для мене:
поглянь: л е т я т ь, летять до мене верхівці.
Розполовинь перо і вихлюпай чорнило
на світ, що у вікні, аби не помічать,
як б'ється об вікно лункий листок, мов било,
і коні вороні летять, летять, летять...

СКАРБИ

Збирачу просторів безглуздий,
ти все, що бачив, те і брав:
від ваготи аж ноги грузли,
зір захлинавсь від різних барв.
Зібрав доволі — може, досить?
Пора оглянути скарби.

Дивись: там жар, де була просинь,
де смоль — там паділ голубий.

Не зберегти тобі, збирачу,
ні барв, ні обрисів, ні рис,
бо світ існує без означень —
всі простори в тобі змились.

І доки ти збирав на спогад
долини, пагорби, поля,
розторочилася дорога,
і круглим валуном на ноги
осіння налягла земля.

ВОДА

Впотужнилась вода — уже й не перейнять,
припала до землі її важка печать.
І змила кущ лози з мурахом на листку,
пробігши в безліч ніг раптово по містку...
Опізнені дощі десь нагорі пройшли —
нам докотив потік лиш піняві вали,
яких не зупинить, не перейнять веслом,
а тільки стать, як мур, упоперек селом.
Ми бігли слідкома, але потік зникав,
і кожен чув на смак, яка вода швидка,
яка вона гірка — аж подих забивало...
Потік зникав, зникав, його було нам мало.
Він піну полишив, зламав місток і кладку,
до губ луску пришив, дрібнесеньку — на згадку...
І слух нам огромив і звабив у дорогу,
і глиңу простелив під босі наші ноги.
Ішли, ішли, ішли... місили вперто глину,
і на губах несли дзеркальні крапельни,
бо знали там внизу, де зупинились води,
проклюнувши сльозу, велике сонце вродить.
І хвиля набіжить, шовково нас огорне
і змне в одну мить з дитинства плями чорні.

*

І вітер ламкий, наче крига, кришився,
зникало з блакиті пташок клинописся,
на біле біліше лягало, мов тінь,
кришилася крейда на полотні —
на білій стіні писалось обличчя,
писався життепис вапном мальовничо,
вчорашне вставало на повен свій зріст,
і вчинки писались на ньому навкіс.
Писалось весьдення священним писанням,
срібліла дзеркально сторінка остання:
на неї хтось дихав, бо пар залишався,
на ній непомітно чийсь вирок писався:
кришилася крейда розм'якла додолу,—
рука непохибно дописує долю...

•

ПЕРЕД ДОЩЕМ

Що за хмара — по дузі
з-поза обрію за обрій...
повна грому — на позір —
світить відблиском недобрим...

Що за хмара — з краю в край
одноколірно снується,
мов згустилось кілька зграй —
птичий гомін з неба ллється.

Що за вітер — ні дихне,
блякнуть ягоди зелені,
то раптово спалахне
синім полум'ям в легенях.

Що за вітер-вітровий
піднімає камінь вгору,
валить хмару на поріг,
скіфських баб в степу прозорить.

Що за небо, де ні дна,
ні продухвини не видко,
тільки хмара навісна,
що розмотується швидко.

Від задухи бухнеш ти,
наче гумовий, круглієш.

Вітер зніметься — в світи
полетиш,
хоча й не вмієш...

ВІТРЯНИЙ ВЕЧІР

Верховний шум над головами йшов
притишено, напружено, поштиво
і широко стелив блакитний шовк,
пестливо гладив хвилі ворухливі.
Верховний шум протяжно над життям
стелився листато стишеним лататтям,
ламаючи уперто опертя,
муруючи по обрїях загаги...
І ширився потужно слідкома
горбатий страх, підшитий хутром чорним;
він ліс рівняв, і чолопки ламав,
і простелявся над водами потворно...
Він з голосом верховним сполучавсь,
що западав у вуха, наче присок,
і слух згорав, і спорожнілий час
хитавсь повільно безліччю колісок.
Я бачив голос — він вогнем горів,
спалахував оклично, запитально:
— Чи ти вустами не спотворив слів?
І хочеш бути першим чи останнім? —
...Та я мовчав. І бачив угорі:
верховне небо мерехтить дзеркально.
А в ньому все відбито до дрібниць:
гілки поламани, і верби дуплуваті,
розкритий рот, а з глибини зіниць
димок куриться в землю змійкувато.

*

Поволі, по хвилі весь час відхлинає минуле,
а лінія долі все глибше долоню січе,
а без ліку птиць у тобі, загніздившись, поснуло,
обтяживши пам'ять, як дощ, що зіперсь на плече.

На плівці водиці лежу немовлям у купелі,
і небо важкого мене не підійме ніяк,
хоч коло за колом заточують чайки веселі,
та тінь лиш ковза по обличчю туди і навспак.

Метелик майнув і пилку натрусив на все тіло,
та хвиля лизнула — для злету й пилинки нема.
І тільки із денця очей споночілих
пташина по пташці зрина.

Невже ж ти спустошишся так, як шпаківня,
бо навіть минуле заснуло тебе полиша?
Пронурив життя, як негоду осінню:
зостався лиш кокон, а де ж бо поділась душа?

*

Промкнулося світло, і впало на світле — ясне,
а зверху осоння яріло зелене;
зітхання злетіло, засвічене днем,
немовби душа відлетіла від мене.

Цей день промине... По рожевих снігах
хутрована сутінь відхлине,
і скупю зав'яжеться в синіх очах
солоня від смутку перлина...

Невже випробовує нас ліпота
малиновим небом, снігами,
аби не ставала глуха чорнота
попереду нас і за нами?

І світло струмує крізь плетиво віть
у теплі провали — холодне,
щоб зір був спроможен крізь крону узріть
в продухвині неба безодню?

Невже збережеться в очах лише ніч,
і світло знебарвиться в чорне?
Хіба ж не осяде в зіницях на дні
перлина прозоро-солоня?

*

Дме вітер. І снігом сухим замітає сліди на снігу,
і плоть бугилова гуде, як сопілка.

То протяг навстіжний зі снігом припали до губ,
щоб видмухати з тебе сльозину, від стужі

прогірклу.

Самотність яка! А відчуженість неба й землі?

Так ніби на світі до тебе й людей не бувало...

Здається, біжиш, а насправді — вмурований в лід,
продмухуєш дучку, лишаєш сліди п'ятипалі...

І бачиш крізь вічко, прохукане в просторі тім,
як хтось замерзає, занурений в сон, серед степу:
кружляють сніжини над ним золотим золоті,
а поруч з косою стоїть костюмаха з вертепу.

І хочеш гукнути: — Ану ж бо скоріше вставай! —
Та голосу бракне і холод затягує вічко.

Пробий шибку криги і рухом у холод вростає,
і, поки не пізно, проломуйсь крізь вічність.

Просилюєш руки і далі за себе біжиш,
виштовхуєш з горла, мов затичку, круглу крижину
— Не вір білизні цій! Не вір! — навіжено кричиш.
І голос, завихривши сніг, протина порожнину.

НІЧНИЙ ГІСТЬ

(Балада)

З губ знявши усміх, мов каблучку,
він без потайності сказав,
що вчора селезнем літав,
та хтось в крило йому уллучив —
бо раптом рану показав...
Та ще додав, що він — криниця,
та хтось прийшов води напиться
і джерело замурував...
— Нутро замкнуло крові краплю...—
При сухорукому багатті
криниця пригадалась раптом,
з якої води ми пили,
та каменюку хтось звалив,
розреготавшись квадратно...
— Хіба є докір без сумління? —
Узять хоча б цю ніч осінню...
Ви грієтесь — вогонь з хрестів —
в теплі шукаючи спасіння...
Нема... не буде й поготів...
Все потайне — відразу ж явне.
Життя, як сіно водоплавне,
допоки повінь, то й пливе...
Забуте стало знов недавнім,
воскресло все, що неживе...
Забитий птах, образи люті,
чийсь волення непочуті,
а страх, що попелом з грудей,
а гнів на голови людей,
з чужоложництво, а зради...
Відбилось все в огню свічаді,
все від криниці до небес...

Жарина вказівна, як перст,
горить прицільно... Гість дрімає...
І тайна дроз усіх проймає...
Відкривши браму в ніч безкраю...
Забравши хто які пожитки,
один за одним ланцюжком
ми в ніч ішли і жару злитки
в кишнях несли потайком...

*

Кропив'яним серпом, джерельною водою
мізинчика урізав — закапала роса,
і голосом, поділеним надвоє,
гукнув тебе, як вітром написав.
Хоча б, хоча б півзвуку чи відлуння,
хоча б, хоча б півкраплі співчуття...
Розвіявсь голос, німота отруйна
затрує до глибини життя.
До губ приклавши пучечку-сопілку,
росу співаю, дмухаю, поглянь:
тремтить тоненька яблунева гілка —
здрігається душа від доторкань.
І серп жалький чомусь увесь червоний,
і я чомусь, як пагін — сам-один
тремчу, тремчу, і білий світ холоне
в солоних краплях здвоєних росин.
І літеплом і хвилею з-під лоззя
докочується голос здалини:
то грім гримить, то голос передгроззя
велить тобі: — Ти сутінь перетни!..

*

Все знаджує мене: повітря забагато —
легені роз'їда, рамена прихили,
громадно зависа, щоб втиснути, впечатать
в повітря весняне, у скаменілий шлях.
Земля, немов плита, на ноги знизу тисне,
щохвилі важча плоть, вповільнюється крок,
і пада хмара вниз, мов камінь, прямовисно,
і входить в кров пісок..
Немає способу на захист чи заруку:
дерева, наче мур, оточують кругом,
і повна безгомінь помножує розпуку,
лиш чути молоток гучніш щодалі стука:
здрігаєшся — душа прохромлена гвіздком..
І чуєш, що в тобі любові забагато:
волення, біль і гнів — усе ввібрав пісок,
і, впавши долілиць, кричиш, щоб відпечатать
не муку, не печаль, а гостроту думок.

*

Сотворивши себе, кущ шипшини завмер на узвишші,
хвиля думки біжить і ледь-ледве повітря колише,
перед зором струмує відміряний вічністю час,
що своїм проминанням споріднює зело і нас.

Тонко мглиють гілки, і дві зв'ялені ягоди гаснуть,
холодок зов'ядання ворушить повісмо сивин,
але ж нас навзаєм полонила надія прекрасна:
свою кров об'єднать і тривати в подобі людино-
рослин.

У волоссі гніздо мостить пташка якась безіменна,
твердне шкіра, нестерпно наброшені пучки болять,
бродить змішаний сік і на лицях у мене
ягодини, підпалені кров'ю, горять.

Не піду до людей, затремчу і, позбувшись страху,
підібгаю коріння і крону згорну.

Моїм голосом скрикне в волоссі сполохана птаха,
бо знеобачки серце пташине, я терням протну.

Розів'ється за мить листя жовте, щоб миттю

упасти,

кружелятиме тїнь, щоб, зібгавшись, податися гінко

на схід,

і полишений кимось тремтітиме клапоть квітчастий,
аби ми пригадали покинутий світ.

Силкування даремні — спромігся бджолу

пригадати,

що, розплющивши око, углиб зазира,

де пручається мовчки душа волохата,

та незрушні волокна, і ледве потульна кора.

НЕ РОЗПЛЮЩУЙ ОЧЕЙ

Тугішає звук, наче плід, в надвечір'я,
гу́стішає зеленню втишений луг,
з розгорнутих крил обсипається пір'я,—
його перейма запорошений слух.

Був лет у півнеба шумкий, шестикрилий,
та погляд стелився — очей не піднять,
аби розпізнати ту строєну силу,
що темряву горне на гнізда багать,

що звук розрива в солов'їному горлі
і постать людську над водою дрібнить...
Які ж оці крила широкі та чорні,
що можна під ними життя все прожить.

Лиш треба себе при звичаїть до лету,
і, голос порожній стлумивши, мовчать,
і чуть, як під сёрцем кругліє планета,
і руки ростуть, щоб її обійнять...

Та сиплеться пір'я, і в сон нахиляє,
бо стомлений слух і зір — невидющ.
А сон — наче шлях до забутого раю.
— Не бійся, іди, тільки очі заплющ.

Бо стільки в зіниці ввібралось земного,
що, глянувши, можеш шовки почорнити,
якими застелено в небо дорогу...
Черкаєш крилом, і співає блакить,
душа сонцеповна над світом летить.

ДВОДІЛЬНІСТЬ

Однодільний і світ —
так чому в роздвоєнстві дні минають,
між долонями сосна нестримно росте,
захват криком вуста розтискає —
затікає повітря густе?..
Так навіщо жалю завдавати? —
довжить ніч і скорочувать день,
і виходить на пруг, як на страту —
бракне голосу й слів для пісень...
Кисень видихав — свічка ж палає...
Стовбур товща, кільцюється плоть,
в розщеп тіні смола натікає,
щоб тебе пополам розколоть.
В праву руч — лісове подесення,
в ліву руч — все степи та степи,
перемішане жовте з зеленим,—
б'є то попід, то ключ з-під стопи.
І землю мені не з'єднати
урвищ крику і прірв забуття:
чорні круки на крилах щербатих
красти землю щоначі летять...
Розростається тріщини корінь,
ділить пам'ять плитку пополам,
відокремлює «нині» від «вчора»,
і співається риска прозора
тут і там, тут і там, тут і там...

АРЛЕКІН

Так далеко гра від життя, ой далеко,
що не ствердить небо землю, а землю небом.
Порожнеча, що всіх єднала, зсукалась у нитку,
від мандрівки — ні зиску, ні збитку:
шва розшилася — ледве тримаються руки,
голова підмізинна нездала на штуки,
похилилась, бо їй не збагнуть
ні вертепних ходів, ні спонуки,
ані гри односібної суть.
В довгу скриню зануряться очі,
сміх потрісканий вткнеться в сукно,
сон той самий все сниться пророчо:
міль, а з скроні тече порошокно.

ЗАГЛИБЛЕННЯ

Чи від води, а чи від неба
так тягне холодом хмарин,
що глибше входиш сам у себе,
аж чути скрип тугих пружин.
І риби скид розводять кола,
аж шкіру брижать дрижаки,
і мов клеймом довічним холод
листками випіка дірки.
І чути, як ятраться рани
вже на щоках і на чолі,
і тліє тіло дерев'яне,
димлять пропалини в землі...
Мов решето — на дірці дірка —
крізь пори дивишся на світ
і чуєш, як повітря гіркне
і шерхне озеро на лід...
Незатишно, але видющо,
тихенно, але чуєш ти,
як довкіл серця шкаралуца
опуко почала рости.
Доц стріли мече, та до літа
ти запечатав, мов стільник,
ущертну пам'ять... Стріли мітять.
І ти наїживсь, як гольник.

Земля тужавіє від подмухів вітру,
і вершники скачуть прозорі по ній,
і чути іржання, мов легіт, тендітне,
і збруя палає на кожному коні.
З країни примар ці з'яви шаленні,
яку ж вони вістку несуть і куди?
Чи те, що підковами краплі зелені
вкипіли в копита лункі назавжди?
Чи, може, звістують про світле пришестя
погожої днини і білих хмарин
і мчать у країну відхлянутих весен,
де сто соловейків співа, як один.
А я по оцій по землі стужавілій
скрипучі колеса пускаю назад,
туди, де сховались лихі заметілі,
і чорні замети громадяться вряд,
Життя ж на два боки, то й руки розкину:
ошую — в минуле, десницю — вперед,
щоб чути було, як снується хвилина,
мов нитка крізь серце: з замету в замет.
І все врівноважує мить серцевинна,
хоч дощ і зіперся на ліве плече,
бо з правого ока важка крапельина,
пливкий перехнябивши обрій, тече...
А вершники скачуть, колеса ж скрипочуть,
і степ розгорнувся сувоєм між рук,
і сорок комоней стоять на обоччі,
і кожен затиснув земельку в п'ястук.

СНІГ

[З циклу «Іменники»]

Порідшав сніг. Крізь білу тканку
враз проступили нечіткі
хатки, зіщулені селянки
і білі верби хилиткі.
Кого вони чекали з ночі,
що побіліли як стовпці,
чом в захололі їхні очі
трусились снігу пластівці?
Чом вони подих тамували
до дня обернені лицем,
чому лиш я один, як палець,
ішов забитим путівцем?
Чи ж годен я сказати хоч слово,
щоб заперечить німоту,
чи ж обійти їх чистим полем,
проклявши снігу гіркоту?

З ДАЛЕКИХ ЛІТ ДИТЯЧИХ

Жовтільниця цвіте попід старим парканом,
за ним — замшілий дім. Він має повно літ.
Мов крапля, у вікні цвіте прегречна панна,
вона перебира губами бузу цвіт. .
В приземистій вербі є потайне дуплиння,
у ньому білий лист, змережений слізьми,
бо замість слів цвітуть три плями світло-сині,
розмилося чорнило, аби любов розмить...
Не вчитать мені, не вимислити й слова,
так розповзлося все і схоже на п'ятак.
І важко розгадать ту пляму загадкову,
те дивне знамено, гірко-таємний знак.
І з розпачу — в бур'ян високий, прегустющий,
де під листком шавлю кропив'яний амур
горохові стручки так падковито луцив,
що до зальотних справ геть байдуже йому.
Пучечок крапиви у сайдаку зів'янув,
і лук без тятиви лежить, немов патик...
— О, як я вас кохав, моя маленька панно,—
не виповім того, бо зжалений язик...

ВІРШ, ЗАПИСАНИЙ ЗРАНКУ

Я мушу викреслити негайно
те, що наснилося мені:
лечу, лечу... Авіалайнер
завис в небесній глибині...
І раптом падаю в безодню —
не він, а я... один, один.
Повітря струменем холодним
в обличчя било, наче дим.
На вістрі дерева сухого
нахромлювавсь і був живий,
і наче флюгер довго-довго
я кружеляв на осьовій.
І прокидавсь, але без болю,
і тільки змаливсь, не підріс,
з губ злизуючи накіп солі,
не відчував ніяких сліз.
І знав, що треба перекреслить
цей сон, щоб в новий упірнуть,
і ковдру відпускав, як весла —
нехай несе у каламуті...

Як водомірка: стриб вперед —
вода ж назад віднесла
і легко, наче очерет,
в руках ламає весла...
Життя ні зором ухопить,
ані вломити в жменю —
воно не ділиться на мить
для тебе і для мене.
Суцільним плином на всю шир
осяжне і глибинне.
А ти один лише пунктир
на хвилі — соломина.
Несе? Віддайсь на течію
і не хапай за поли,
коли зневажили твою
любов. Втішайся болем.
Несе, несе, хоча й назад.
Але ж таке знайоме:
ось сквер, скамниця, листопад,
два погляди зимові...
Вільшини, верби, жменя хат,
пливе, пливе солома...
А десь в пониззі — пережат,
чутніша його гомін...

*

Від роздалля біль під серцем:
леле, що за глибина!
Синь-блакить черпав наперстком,
щоб добутися до дна.
Та блакиті прибувало,
хоч росла щодня жага;
пив захлинно — було мало,
синь кипіла в берегах...
І метелики летіли —
білим білі пелюстки,
покривали всеньке тіло
світлим полиском луски.
...Треба глиб мерщій пронурить,
щоб до зірки змірять путь,
треба здерти власну шкуру,
щоб безмежжя осягнуть.
Вниз — угору, вниз — угору
тіло пада — підліта...
Зверху промені прозорі,
знизу — хвилюнька густа...
Навперекидьки і плазом
вперто міряв глибину,
та, знеможений, щоразу
кликав землю рятівну.
І, пізнавши неспівмірність
власну з обширом глибин,
міряв землю кроком рівно
мірою життя й хвилини.

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ

Мій відбиток, наче гальку, дошліфовує вода,
і виплутується чайка, бо зелена борода
розпустилась за водою — в ній краснопери живуть.
Чорні хмари наді мною — шерхлювають мене

почнуть.

Всі зазубрини вже знято, вже гладенький наче

скло,

лише губи ще щербаті і пощерблене чоло.

Відшліфовано й горлянку — звуки чисті, ніби

ртуть.

Хмарам губи наостанку треба рашпільно тернуть,
щоб сміялись, не кривились, не округлювались в

крик:

слово мовиш — засвітилось, ніби дзеркальце —

язик.

Вже дзеркальний ти зісподу, серцевиною — також;
дивишся з води у воду:

хто ж з вас справжній з двох, ну хто ж?

*

Звідкіль цей дощ, коли ані хмарини,
ні цятки в небі — вимита блакить:
течуть, течуть еднальні волокнини,
а поміж ними і життєва нить.
Цей зрячий дощ наш двір не обминає,
дуднить в дійницю, землю колупа,
нам пригорщі дитячі заливає,
гарячий дощ, солоний, як ропа...
Ти ще малий, і ти не можеш знати,
чому цей дощ унадився до нас,
чому у сорок першому у хату
заходив він розгонисто не раз?
Ти шепотів: «Минай нас стороною...» —
і до хмарини очі поривав,
та дощ ставав густою пеленою,
вітцівську фотокартку розмивав...
Хоч я живу давно вже за горою,
пообтинав косою всі нитки,
та й досі ходить дощ сліпий за мною,
де не ступну, там забива гвіздки...

ЗІРКА

*Зоре моя вечірняя,
зійди над горою.
Т. Г. Шевченко*

Розмита на бистрі
зіяла, наче рана,
а скинув очі — угорі,
в промінні тонкотканім
краплина, крапелька тремтить,
і, проклювавши небо,
на пошуки душі летить
до тебе лиш, до тебе...
О, зірко неба та землі,
зоре моя, житино,
в нічної птахи на крилі
гориш ти, як жарина.
Коли вона тебе зняла,
куди тебе відносить?
Від крихти твого тепла
була тепліша осінь...
Без тебе, зіронько, мені
і сутінно й студено,
всі ночі, ноченьки сумні
для одного, для мене.
Вся вилузаність порожнин
для мене для одного,
і спати в дуплах соломин,
і в холод дощових краплин
взувати босі ноги.
І під цим небом мовчазним,
піднявши очі д'горі,
ходить і тішитись одним —
що сяєш, моя зоре.

З ГЛИНИ ЛІПЛЕНІ...

Ти маєш можливість ще й раною стать.
І діткнута плоть язиками багать
достойно знесе усі муки високі...
Та поки у камені іскри ще сплять,
хутчій витискай з нього соки,
і мури розкидай, і вежі зруйнуй,
і вилуци зрілу бруківку,
щоб час розступився ушир-глибину,
щоб легко було проростать, мов зерну,
ногами торкнувшись долівки.
Бо з глини постали, крізь сита густі
ретельно просіяні тричі;
чому ж ми камінням, немов в забутті,
своє підпираєм величчя?
...Безмежність для зору, та й що межувать?
Трава то приб'є, то відхлине,
і в серці твоєму така неоглядь,
мов стала стоокою глина.
Наохляп душа схарапуджена мчить
на обрій, на обрій, на обрій...
Не кришиться глина на глиняну мить,
і глиняна плоть щонайвищої проби.
Та камінь раптово упав з висоти,
прошився вогонь у траві, мов гадюка;
ти болість відчув, роздвоїлись світи,
і кришиться все, що не візьмеш у руки.
Та каменя взяв, він зростав на очах,
щохвилі опуклював міццю долоні
і кожним кристалом уголос кричав:
— Я — камінь, я — камінь з небесного лона.
Я твердь, я міцнота, затула твоя,

піднось мене вище угору,
де отвір огненний у небі зія
і полум'я жбуха прозоре...—
Під ноги я камінь важений поклав,
він ріс, а я меншав щомиті.
Він безліччю ссалець краплини тепла
висмоктував з мене несито.
І глина тілесна на кість запеклась,
і простір сипучий кришився,
і сипався, сипався мелений час,
а замість трави вже пісок ворухився.
І камінь впивавсь у вуста гостряком,
пісок засипався, і рана щеміла,
я камінь лизав, поторкав язиком,
і тріскалось, тріскалось глиняне тіло.

Вислизає із горла розслаблений звук,
прилипає до пальців струна-волосина.
Все, чого не торкнешся, жадає сполук,
розкрадає тебе по краплині.
Не питаю «навіщо», питаю «чому»,
відчуваючи безглуздь і марність питання,
не минути чому нам страждання і мук,
і чому нетривалим було раювання?
Залишився в минулому меду горнець,
пам'ятає язик прохолоду від слова,
пам'ятає душа про твердий рішенець,
хоч до льоту іще й не готова.
Обшугалась луска, біла суцвіть летить,
протяг тягне геть все, аж гуде порожнина,
тисне простір давкий, витискається мить —
пада в отвір наступна піщина.
Наполоханим пучкам не втримать тепла,
не зіпертися їм на поламани тіні,
та на кволу струну раптом сіла бджола,
щоб віддати їй останнє тремтіння.

*

Вуста, переповнені подихом, мовкнуть,
бо сонячна нитка пронизує бік,
і кров витискає зіржавілу голку,
що ходить по жилах цілісінкй вік.
Снується та нитка від вчора до нині,
прожив непомітно її довжину
і кров нанизав по оденській краплині
на сонячну нитку, немов на струну.
При дверях твоїх уляглися колеса,
якими обміряв життя широчінь,
і пройдені простори, в слові воскреслі,
поглиблюють в горлі криничну студінь.
Збігає життя у свою серцевину,
неначе дороги, углиблені в ліс;
згортається час у прозору зернину:
збирає збирач, неначе данину,
краплини червоні, кристалики сліз...
Та тінню твоєю ще світло розтяте,
синіє воно по краях, наче лід,
ти голкою мусиш його позшивати,
аби не лишати роз'єднаний світ.
Про голос забудь, аби далеч не кликать
з усіх улоговин, з усіх порожнин,
і станеш піщині ти рівновеликим,
яка замикає сипучість хвилин.

З ЦИКЛУ «ЗОЛОТІ КЛЮЧІ»

Клен-дерево зеленó,
моє серце молодó.
Мені голос прибуває,
як водиця у Дунаї:
— Гей! —

І день-медень на губах,
світло біле — в стільниках...
Тіло біле, білий світ,
тане простір, наче лід.
Попереду стільки літ!
Чистий голос подаю,
кличу доленьку свою:
— Гей! —

Обізвався здалека
голос стукотом цїпка:
— Тук! —

Кашлем, човганням старечим,
мряччю, скигленням хуртечі,
зойком, мимренням, смішком,
і надверним ланцюжком:
— Брязь! —

Попереду та позаду
не піднять, не кинуть згляду.
Озирнувсь — немає літ:
на губах синіє лід,
а на скроні синя нить,
і повітря аж гірчить:
— Ой! —

клен-дерево сушина
висох голос аж до дна...

СНІГИ

Ой, як пахнуть сніги! Голова захмеліла,
і учадівши, всох серед снігу будяк.
Під ногами, поглянь, навіть тінь побіліла
і біліє, біліє в очах березняк..
Кім'ях снігу летить у безодню зіниці
і, маліючи, тане в її глибині,
і зникають у небі побілені птиці,
і минають, минають раховані дні.
Ох, як пахне життя! Особливо — минуле.
День від дня не відняти — суцільний клубок.
Тільки голос подасть здаленіла зозуля
з глибини забуття, з осереддя думок..
І холодне крило аж по горло нагорне
запахущих снігів і тебе захмелить,
аби сохле стебло не здавалося чорним
і прожите життя не збігалось у мить.
Розкотив словиття по самісіньке літо
і звільнив свою плоть, закричав немовлям,
бо без білих снігів надто вільно на світі,
що й поглинути може потульна земля.
В білий кокон снігів сповивайся щільніше,
до стебла хай тебе приторочує нить:
хилитайсь, хилитайся, неначе горішок,
щоб до білої суцвіті сніг пережить.

У попелі білім, в руйновищах білого царства,
немов погорільці, дерева зчорнілі стоять,
і п'яний іде, по черзі вітається: «Здрасте»,—
частуючи щедро книшами дерева підряд.
Він дійде до хати, якої давно не існує,
і знайде у попелі синій гартований ніж,
і сині вудела, які позостались від збруї,
вогнем пожолоблений згаслий леміш.

І, взявши вуглинку, повітря, мов шибку, позначить;
і видиха з парою голос пригаслий на скло,
і видавить ліктем отвердле повітря гаряче,
аби долетіло до мене звертання: «Павло!»

І я стрепенувся, віддалений віком від нього,
розплющивши очі, побачу ранкове вікно:
хитається штора не знати чому і від чого,
і світло лежить на долівці, немов полотно.

Е, ні, не наснилось... Неначе отрута,
закапалось ймення у вуха крізь сон,
і власне життя вже здавалось почутим,
і тиша була, як тугий виноград...

Чому ж я тремчу перед смугою світла,
і штору рухливу відсунуть боюсь,
мов протяг холодний, що дме з того світу,
ввійшов був у тебе і кров'ю загуск...

І світло спинилось в дорозі до тебе:
бліде, полотняне — на клапті хоч ріж,
і сонце застряло у попелі неба,
як в пам'яті сонній: війна і леміш...

А ЩО Ж ТИ ПРИГАДАЄШ, ЧОЛОВІЧЕ?

Пізнав же і ти часу повну всевладність,
проклюнулось знову в долоні зерно,
і жорна гуркочуть давно безпорадно,
і камінь зітерся давним-предавно...
На що ти спроможен? Продовжитись родом,
звести кам'яницю і мур змурувать?
Назовні мов тверднеш, хоч трухнеш зісподу,
торкнулась чола незгладима печать.
І слід п'ятипалий у тебе на шкірі,
а очі злинялі не бачать вже змін,
і тінь свою котиш, мов камінь під згірок,
і протяги б'ють із потрісканих стін...
Але в заклопотах своїх цілоденних
відгониш ти думку уїдливу пріч:
— Марнота марнот... та то не для мене:
фундамент воздвиг я на кілька сторіч.
Дай бог би здоров'я, то й схрон змурував би,
на случай чого — заховавсь і... мовчок;
для скрепу скував вже і скаби і штаби,
сталевий засув і пудовий замок.
Геть все передбачив: води повна бочка,
свічки парафінові, бак для нужди...—
...Та час, що летів на кленовім листочку,
весь світ обігнув і заглянув сюди.
І наче клеймо на чолі тобі випік:
листок п'ятипалий — ні стерти, ні змить...
Щоб знав ти, що вік твій для тебе великий,
а вітер дмухне, і-і-і... душа відлетить...
Радій же, бо маєш єдину можливість,
як нитки в основі, життя перебрать,—
знайти отой день чи то вузлик щасливий,
аби неквапливо його розв'язать:
криничка у лузі, хмарки, сіножать...
Воскликнуть: — О небо, яка благодать!

ВІЩУВАННЯ

Густіє, проростає

крізь повсть стару і бруд,
на глибині ховає

окравки шворок, пут...

Скрадаючи буденність, латаючи життя,
лє струмені зелені у жмені — для пиття.

Вже очі страв'яніли, і серце трав'яне,
кохана легкотіла, переступи мене.

Лежу крижем у лузі

і чую ріст трави,

у рясті, як в кольчuzі,

від ніг до голови...

Кохана, мої руки ворущать два стебла,

що в'януть від розпуки чи, може, від тепла?..

Хоч подих і тамую і серце зупинив,

росту травною — чую, п'ю соки з глибини.

І грань земна зі мною і невідомий я,

п'ю небо спрагло кров'ю, вустами ручаю...

Передчуваю осінь — в словах метал дзвенить,
в затерплогому волоссі вже вітер шелестить.

ВЛАДА СНІГУ

Влада снігу була неосяжна,
простір гнувсь під його тягарем.
Чорний сніг накіпав, наче сажка,
на свічках обгорілих дерев.

Сніг липкий на торішньому листі,
відтіпивши свою чорноту,
свідкував про сумління нечисте,
про зимову мою сліпоту...
Чорний сніг чи розоране поле,
був посипаний сіллю круків,
і тяглися аж за видноколо
по ріллі круглячки срібняків.
Сніг пухкий був дрібного помолу,
ноги грузли і тяжчав мій крок.
Я вертався, щоб більше ніколи
не зазнати розлук-мандрівок.
На узвишші на білому вітрі
стовп смиренно незрушно стояв,
і напоєне криком повітря
несла вгору крута течія.
І донизу летіла сніжина,
я губами ловив, та спіймати не зміг,
бо мене підняло, як дрібну порошину,
і чим вище злітав, тим білішим був сніг.

РОЗДУМИ

Час хутра минув, проступаюча зелень
на повсті густішає, ширша щодня,
крильми одкивав перелітний метелик,
немов свою тінь на землі обганяв.
Під вигином неба душа прямостійна
навшпиньки стає, аби хмари сягнуть,
і вітру степлілого хвиля олійна
лягає на плечі, щоб постать зігнуть.
На новому колі, на тім узвороті
не можу збагнути нічого про час:
це грудочка цукру чи солі у роті,
що танула в роті і твердла не раз?
Чи це кропива, що крізь листя потрухле
пронозячи вінчик, росте, щоб зів'ять,
чи крила квітчасті, щоб тінь свою рухать,
і радістю плоть весняну обганять?
Чи, може, у вибалку сніг поминальний,
що кров'ю спливає і землю чорнить,
щоб радість зимову завершить печаллю,
бо будиться спомин і серце щемить?
Літа перебулі дорівнюють миті,
задивлений погляд у стале земне,
і голос зозулі, немов перемитий,
гукає з узлісся ізнову мене.
— Ой! — звук відокремивсь, скотивсь в позачася,
душа відхилилась, чи плоть відлягла,
і ніби у розщип промінчик незгаслий
травинкою входить у зморшку чола...
Зелений, земний, ясний, воскресальний,
в губах забриніло зелене пірце.
А час — неплямований аркуш дзеркальний,
з якого зникає поблідле лице.

*

Замикає батько порогом нашу мандрівку.
І ми довго ще слухаємо, як стукають сухо
хрущі

у вікна.

Тихо нам, затишно...

Ніби й не знаємо,

що нам налягає на ноги біла стіна —
так ми вирости.

І коли з подушок повипурхують гуси,
а з лампи на стіл випаде яблуко,
ми розсуваємо стіни та й дивимось
на нерівну дорогу, що лежить між деревами

затишно.

Затишно.

З високого дерева наша оселя.

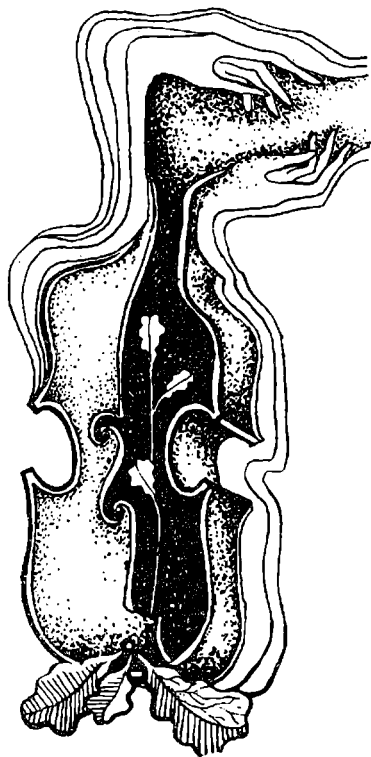
Високий дах, що і ночі не видно...

А вранці ми вилуцим зі жмень одне в одного
запечену глину —

на затишок батькові,
що весь із порога.

СЕРЛЕВИНА

СЕРЦЕВИНА

ПИТАННЯ

Мово убога в устах недоріки —
тільки й спроможен сказати «люблю»...
Сніг дотліває, піняться ріки,
хвилі прозорі горблять ріллю.
Світла, ой світла в очах невимовність:
шум зашумовує, вітер хмелить,
над головою хмари верховні
перемальовують світлу блакить.
Для похвали, мабуть, слово... і тільки...
Світе безмежний, відбитий в мені,
наче в очах перелітної бджілки:
крапля роси на медовій струні,
лоно молочне солодкого цвіту,
світле весьдення і хвиля тепла,
фарба співуча минулого літа
в пам'ять щілясту вогнем натекла.
Зверху — лубець, але зелень зісподу,
зокола — голос, в середині ж — біль!
Ймення, як взяток в бджолину колоду
визбирав — тісно в самому собі.
Але не висловить захвату й криком —
з горла за голосом вилетів рій:
— Ой та й навіщо, світе великий,
вічне мовчання вниз і вгорі? —
Зором всотав все до лушпини,
слухом і пошум, як в мушлю втягнув...
Та як в сопілці — в душі порожнина:
хто ж тільки дмуха в мою глибину?

Березо, мальована сіллю по шибиці,
в тобі лише очі і можуть гніздиться.
Вершечком співка, марев'яно-прозора,
ти, ніби сорочку, іскинула кору —
вона біля стовбура зібгана тінню,
і думка з мовчання, неначе з одіння
звільнилась — лунка, прошивальна і гостра,
прошила навиліт посріблений простір.
Ще тіло похмільне від любовців ночі,
і світяться плечі твої непороччям,
а в жилах гуля моя іскорка крові,
світи сполучивши, зав'язує нові.
Вуста випромінюють світло рожеве,
бо ще не давали імення деревам,
бо ще не назвали це срібло снігами...
Та вже деревина зросла поміж нами.
З грудей її видихав, висльозив, вирік,
і сам коло неї ізмаливсь, не виріс,
обличчям зчорнів, наче ночі напився,
а очі закрили долоні, мов листя...
Бо соромно: ні, не за тебе — за себе,
кохання гріховне, любашне, ганеба...
Весняного цвіту терпкі плодоноси,
бо в зав'язях світу присутня і осінь...
І як же не думать мені про опісля,
якщо тій березі в очах моїх тісно...
Росте вона сіллю, і ... лускає шибка...
і вже мені, любя, нічого не видко...

НЕСУМІРНІСТЬ

— Пальцятко, пучечко, мізинок,—
як ніжність висловить мені? —
Три слова — трієчко мачинок,
а ніжність вся, як мед на дні.
Всі вигуки, слова та знаки
для мови стали затісні,
рот повен слів — головка маку —
слова сплітаються в пісні.
Перехиляюсь з літа в холод,
щоб видихать на чистий лід
і бджіл клубок, і меду солод,
і повен голос на весь світ:
— Кровинко, серденько, сльозино,
надіє, марнице моя!! —
Мій клич, як нитка в намистині,
в'язавсь вустами по краях.
Та чи пройняв, прошивсь крізь вуха,
чи вдаривсь в кістку і засох?
Я викричавсь... тепер лиш дмухав,
щоб маки розпалить на двох.
І скалочка роси, чи скельце,
чи кришка криги зайнялась
і мов шротина прямо в серце
ввігналасть, глибоко вп'ялась.
І скрикнув я: — Ти, моя муко!
Жарино в горлі! Ніж в зубах! —
І не вмістити всю розпуку
в тісних, як зашморги, словах...

ЧЕРЕЗ ТОВЩУ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ

Далекий поклик зваби та жаги,
журо моя, далекосте співуча:
вже вийшов голос мій за береги
і обрій перевищив, наче кручу.
О невимовносте, нетанність крижана,
вже крізь яку і зелень проступила.
Та в поклику ні берегів, ні дна,
і зглибити його, як біль — несила.
До губ тулю дуплясту дуду,
видмухую не голос, а пилюку.
Повітря клейкувате на меду
в суцільний гул посклеювали звуки:
грай гайвороний, жайвороний спів,
скрип дерева, розсохлої підлоги,—
і позлипались карамельки слів,
які носив був за щокою довго.
Все в купі, мішма: солод і смола,
шмат бурштину, і дьоготь, і вощина,
прожилки, скельця, пір'я для крила —
все склеене, злютоване в єдине...
Ой, відокрем і духом роз'єднай,
із слова «ліс» хоч вилуци «вільшину»,
бо поклик зваби й згуби, як вода,
давно уже перетворивсь в крижину.
Та чую, чую: тріщина біжить
по Клязьмі, Рузі, Вовчій та Славуті,
і голос поточкований струмить
не ручаєм, а пухирцями ртуті:
— ко-ха-на-ві-що-ден-ні-му-ки-ці —
— минуле-чи — достой-не-покли-кання?!

З губ спорскують краплини-пухирці,
тяжіючи до змісту, до єднання:
і я ось-ось все висловлю, стривай,
лиш хай спаде вода й відкриє мої губи...
Перед очима вироста трава,
і кличе пташка з погніздов'я: — Лю-бий!

ЖИТЛО

Навчилися думать — ну про що? —
утупившись у шибку.

Сотає вітер білий шовк,
морозянюю нитку.

А в кожному дереві — дупло
очима тліє дрібно;

та раптом дятлове крило
розпорошилось срібно...

А наше житло — то є ми —
воно луна, то нишкне,
похрускує собі кістями,
до протягів навикле.

В суглобах житла — тіла ритм,
у м'язах — наша втома,
та наші смутки — за дверми —
не викриєм нікому.

Зліта, гніздиться по кутках
червонопера свічка,
посидить хвилю у руках
і відліта за січнем.

І ми слухняно водим гру
(хоч нам вона й немила),
збираєм пір'ячко до рук,
що свічка розгубила...

І що не крок, то менша дім
і більше докука.

Гукаю: — Серденько, ходім,
розв'яжем собі руки,
розпустим пір'я — хай летить
на всі чотири боки;
і візьмем довгу білу нить,
щоб змірять шлях на кроки.

*

По сліду каменем котила,
піском кропила, де ступну,
моя насущнице, немила,
у гніві я не обернусь...
Долоні багнуть відлетіти,
обернена душа назад,
де замикають сині квіти
прояснений осінній сад...
Де слідьма яблуко котюче
вминає дощовий пісок —
незрима ниточка сполучень
так хутко зменшує клубок,
що я спинився, кам'янію,
в кристалах згаслих зав'яжу,
як іскру, маківку надії,
що я в тобі убережусь...
Покотять сиротливо руки
стоокий жорен по піску,
нав'ється ниточка розлуки
іржавим дротом на клубку.

ОСІННЯ ПАМ'ЯТЬ

Запорошене око сльоза омиває,
схолонають ліси, і листочок листка доганяє,
і повзуча трава завмирає, наїживши спину,
щоб ухутрити плечі тобі соболино.

Ніби іскра — папір — порошина пекуча
пропалила весь світ — чорна дірка зія,
отвір ширша — для ширших сполучень
продувається пам'ять твоя...

Та у звивині мізку — тернина —
гострий спогад, урослий цвяшок:
пропалила долоню жарина,
і крізь неї тече порошок.

Не вхопить мені борошна, нене, у жменю,
губ мені не стулить, бо пече,
корба крутиться, кру... помрячено,
борошенце крізь руку тече.

Запорошені очі не бачать,
як листок обганяє листка,
борошнина, мов присок, гаряча
білу днину наскрізь пропіка...

І повіки, обтяжені мливом,
підіймати все важче мені...
благувато, ні, мабуть, щасливо
посміхаюсь — гну губи мучні.

І обметицю злизую з жорен,
обціловую камінь терпкий,
струмінь борошна свердлом прозорим
у долонях буравить дірки.

І язик діркуватнй, як сито,
слово «хліб» не протисне ніяк,
аби пам'ять з життям сполучити,

відновивши забутий вже смак.
І мовчу, і кручу свою корбу,
чую вік, як гуркочуть трибки,
бачу котиться торба із горба,
хоч заплющивсь, бо граю в жмурки.
І трава, наче дріт, під ногами,
і куди не ступлю — дерева...
— А за ким я біжу?
— За листками...—
Вітер пам'ять, мов ліс, продува...

ДЕНЬ ДОЩОВИЙ

Тлумом тиснеться дощ у ворота,
і від тиску паркан аж гуде,
облітає, сплива позолота,
іржавіє облуплений день...
Обплітаючи раму руками,
відлітаєш на повен свій зріст:
тягне сутінь удаль, наче камінь,
в прямолеті — незвіданий зміст.
І летить упритул за тобою
Об'єм житла — повітряний куб,
він розчавить тебе пустотою
і спустошить, припавши до губ.
Та летюче вікно кружеляє,
під руками скрипить рами вісь,
утла одіж, мов тинк, облітає,
тінь іде за дощами навкіс...
Менше, менше тебе щохвилини,
шар за шаром змивається плоть,
затікають у горло краплини,
щоб всередині шклом захолють.
Простір, всотаний променем зору,
дух ущільнює, вищить ество...
Глянуть збоку — летить щось прозоре,
перекреслене рами хрестом.

*

На відстані думок, на один скид повіки,
любове ти моя, вербова, лугова...
Послухай, леться скло — то півень кукуріка,
і хата крейдяна за співом відплива.

Там пучками лози благословлялись води,
що вийшли з берегів на безмір весняну,
аби сягнувши вуст, нам присмак осолоди
лишить і нагадать про часу глибину.

Коротить віддаль дим, що мовчки йде позаду,
оглянешся — нема... нікого... каламуть...
та терпкість увідхнеш — і вийдуть, як з свічада,
наличники, гвіздок і звіробою жмут...

Угледити на стіні повище вікон смужку,
що полишила ніч чи повінь весняна;
почуєш, як співа в руці хитлива дужка,
як у відрі гуде кринична глибина.

І ступиш крок назад, в байдуже скло упрешся,
до нього листя шар торішнього припав,
не втриматись тобі, вітрами здмуха з плеса
теперішності дня, щоб в пам'ять углибав.

І, розгорнувши час, розгорне жайвір крила,
щоб вимірять на звук небесну глибину,
та в оці горобця безодню ти відкриєш,
студену, аж пальку, бентежну, аж страшну.

*

Не уломить тобі, ані додять ні дрібки,
минуле відійшло на відстань пам'ятань.
Запрагну — ти стоїш лише на колах кліпки,
але маліє час, як пам'ять від згасань.

І що ж — оплавок шкла лишиться від багаття,
і кіптяви пружок, що губи перетне.
О леле, затули долонею латаття
мій рот, аби з грудей не видихать тебе!

ІДИЛІЯ

Тонка, як волосінь, співка осіння барва
і обриси плавкі розкрилених пташин;
і літо залиша на виногронах карби,
проміння запада до самих серцевин.
І рукавчата тінь стоїть на перехресті —
хто відцуравсь її при перших холодах?
Чому, чому мені ліг, наче знак на честі,
до тебе дальній шлях?
До бубки потовчу весь виноград в давилі,
а стомлена стопа вшанує тихий ґрунт,
і струни продзвенять, що чують міць і силу,
коли їх п'ять шулік ярливих люто рвуть.
Плиткий найперший хміль і радість полохлива,
і нетля тче крилом шовки на каганці,
і вибіга сльоза, засвічена, щаслива,
щоб висвітлити вкрай весь подив на лиці.
Спалахнута, мов гнів, в своїх прозорих смутках,
ти будеш боронить дзвінкий струмок вина,
та не помітиш ти, що він на твоїх пучках
навився самохіть, як зірвана струна.

МАРІЯ

Ти — доля моя у країні живих. І пристання.
Знемігся язик мій щомиті тебе покликать:
для ймення твого я випив повітря останнє,
для з'яви тебе в уяві моїй — вже повіки
тремтять...

Мов лопнула куля — світ збігся і стиснув
довкола...

Та, наче мачина, ти ходиш по жилах в мені,
розтулюю губи, холонучи в смолах,
і рухи судомляться, шепти такі голосні:
— Ма-рі-е-е...—

Був поклик солодкий, солодкою — мука.
Вода у відерці затвердла на лід,
у товщу густого повітря рука твоя стука...
— О, скільки ж я спав, якщо перебарвився світ!
— Марі-е-е...—

Пухирчики швидко холонуть,
опукливши простір, загуслий в бурштин.
Ми — зміст, а не форма. Простерті до тебе
долоні
такі красномовні. І свідчить стремління про
вічне життя, а не згши.

Отава духмяна травною зеленою стала,
і стріха розшита колоссям налитим дзвенить...
— Маріє, чому ти змарніла?
— Я, любий, не спала, аби не прогаяти сонячну
мить.

Аби в забутті про життя не забути —
у лоні ж моему окрушина світла росте.
Це ж я з твоїх віч, наче рлст, іздмухала сутінь:
дзвенить довкіл тебе повітря співке, золоте...

— Воно, наче призма, все збільшило втричі...
зіниці і вії... поглибивши зморшки чіткі,
і згадки провальні, немовби хтось пам'ять

позичив,

лиш ти височієш, і сонячна пустка довкіл...

— Допоки ти спав, прожила я потрійно:
за себе, і тебе, й за те, що у лоні було
мачиною-іскрою (тихе життя самостійне),
аби не отвердло вкруг тебе повітря на скло.

...Пропавши до губ моїх, вдмухала знову ти

в мене,

живлюще повітря, краплину свого життя.

І я гуконув на весь голос шалено:

— Marie! —

і знову запавсь в забуття.

Щось не збагну, чи поле стало меншим,
чи ліс далекий ближче підступивсь?
Чи я не той! І вже отак не вперше:
ступаю вгору — падаю униз.
Навикле око змін не помічає:
все той же ліс і лінія снігів,
і небо — те ж. Але мотив печалі
на бадиліні вимерзлій бринів.
Коловся лід, і тріщина тоненька
мережила повітря крижане,
стискалось серце, наче цвях в обценьках —
і радість тиха обняла мене.
Чи рік додався, чи, може, віднялося
тепла від тіла, пильності з очей,
чи холодом волосся налилося
і голову схиляє до плечей.
І що не крок, то — сходинка донизу:
ось-ось заступиш обрій і впадеш
в безодню неба, в безвість вічно сизу,
прорвавши сплети снігових мереж.
І слідкома летітиме відлунок,
і грудка снігу спину дожене,
і глибина, як вічний поцілунок,
вуста, розняті вигуком, замкне.

КРІЗЬ НІЧ

Прокинувшись, звільнився від внутрішніх
видінь,
і сні обтяжливі вже душу не гнітили,
хоча чиясь в ногах ще залишилась тінь
і тисла на ступні легенько, упівсили.
А сниться одне й те ж: лечу вниз стрімголов
крізь громохку трубу і отвору не бачу,
і крижаним стовпом у грудях захолов
мій подих, голос мій і дві сльози гарячі...
І довго, цілу ніч, лечу, лечу, лечу,
не чуючи давно свого важкого тіла,
хоч марно, та кричу, крізь німоту кричу,
не знаючи, що плоть давно вже спорожніла.
І, наче слимака, що вигвинтився геть,
обпалює мене гаряче дотикання —
розплющившись, тремчу, наповнений ущерть
падінням німоти і радістю світання.

О П'ЯТІЙ НА СВІТАНКУ

Відходять запахом і кольором рослини,
ввіходять знову й знову в насінини,
і я згортаю руки, щоб заснуть,
стискаю пам'ять в краплю — на майбуть...

Нема мене до подиху, нема,
є насінина стиснута, німа,
загублена в безмежній порожнині,
де творяться сполуки безпричинні,
де ноче-день безбарвний і ніякий,
де на окремість жодної ознаки,
де хмаро-небо змішане з водою,
і все оте з тобою є й тобою...

Та ти здригнувсь: на срібній площині
відбилися дівочі дві ступні
і голос несподівано промкнувся,
прокинувся і тихо роззирнувся:
нікого, лунко цокає годинник,
а на подушку сиплються піщини...

ПОКЛИК

Намарилось недобротіть:
недбайний день і погуляння,
кругом штахетник, наче кліть,
а посередині стоїть
драбина в небо, і останній
щабель зелений, наче віть,—
не досягнуть, не долетить,
бо неспроможен до літання...
Поволі-воленьки іти,
перебирать щаблі трухляві,
а на хмарині зверху — ти,
в блакить вмочивши крила дляві,
пливеш — мені не досягти...
Щаблі обрушуються —

ниць

я падаю грудьми на кілля,
і стрімко в пролійки зіниць
земля вліта, як шмат вугілля.
Свідомість гасне: попіл, тьма,
поволі зменшується іскра...
Та раптом голос підійма:
— Вставай! Хутчій! Рівняйся на дійсне! —
Я звівсь і відпечатав крок,
рівнявсь на сонечко ліворуч,
проте хмарину бачив зрок,
хоча очей не зводив вгору.
І чув пекучий в грудях біль,
так ніби паколи стриміли,
і голос чув, що звідусіль
гукав:

— Лети душею, а не тілом!

НАПРИКЛАД, ДЕРЕВО

Дуб-небодержець взеленив повітря
і наслухає, як кружеля земля на корені.
Чи ж під стопою рухається й світ?·
І по слідах народжується камінь?
...Ой ти, любий-перебірничку,
ходиш кругло по камінчику!
На підошвах ні пилиночки,
розтираєш білі дниночки...
Вибираєш найкоштовнішу, шовковисто-білішу,
і відпечатавши насмолені підошви,
гадаєш, слід полишив, відчувши рух свого ж
рухоминання,
а в крові — сімені бентежне дозрівання, але, але
велеречиві
рухи витворюють у глині порожнини, в опуклий
зліпок кидають жарини
і ночі ждуть... ждуть ночі... ночі ждуть...
Сіда на листя смерку каламуть, як по грозі, по
зливі, по днюванні,
але весь сенс в повільнім проростанні, не по землі,
а вглибину настійно
стремить хребет у небо самотійно: і виростать, і
тверднуть щодоби,
щоб підіймати простір голубий... упершись коренем
розлапистим
у камінь, і упиватися струмливими роками.
Чим глибше в землю, тим у небо вище...
Галузиться двобічне коренище,
аби утримать в кімлі хмаролет,
аж хрускає розтягнутий хребет...
І стука жолудь у блакитне днище,

а на руках у тебе кам'янище,
і під ногами — камінь: розітруть...
І колом ходить побіліла путь,
що ні зійти не можна, ні зітхнуть,
щоб не зронить на себе тягарище.
А ти, любий перебірничку,
треш водицю на камінчику,
на долонях ні росиночки,
розмололись білі дниночки...

*

Я вчора пив вино іржаве, як залізо,
я з горя склянки дном собі вуста порізав,
і розпустивши кров, в солодкому солоне
ковтав залізо знов розверзисте, озонне...
І попеляста плоть поволі металіла,
і жилка, мов струна, на скроні ледь бриніла:
Пора! Зведи свій зріст!

І випростай суглоби!

Пора тобі згорать від пристрасті й жадоби:
червоного в тобі — над міру — надужито,
аж вибухає біль воанням сумовитим:
— Подай, подай мені, о світоньку, крижину —
погамувати крик — роздмухану жарину.
Так тяжко кров носить, розлилу по судинах,
так боязко розбить нерукотворну глину.
Обтяжені вином і голова і плечі
вхрясали у вапно, у пухові хуртечі...
Холов метал, вапно тужавіло щомиті,
і позначалось дно років ще не допитих:
кружальце срібляне, карбовано з двох боків —
ковтнеш — і промайне уся твоя глибокість.

КОЛО РІЧКИ

Там ліс шумів і обсіпалась хвоя,
а нас вітри минали стороною,
проходили, сипнувши жменю голок,
сталевих голок в спину навздогонюк.

І перед нами в дзеркалі рухливім
дерева ворушились полохливі:
углиб і вбік — на темному зелене —
з вільшиною розпукана вербена,
і на поверхні кільця ряботіли —
в них дощ проносив голки наче стріли,
і крицею долоні прошивав,
коли їх для обіймів розкривав.
І річка, з хрускотом рівняючи суглоби,
ковтала голки, і в її утробі
мішались мішма олово, пісок,
дерева, люди, капсули пляшок,
бляшанки, леза, блешні, поводки
і хвойні нержавіючі голки...
І наші віддзеркалення шербаті
дотоді будуть у воді мішати,
допоки річку не влатає лід,
голки все зшиють, зарубцюють світ.
І зазирнувши в люстро криги бите,
помітим раптом власний свій відбиток:
чотириока, злякана, дворота
вдивлятиметься в нас якась істота;
розтягнеться хвилина впізнавання,
дворото прошепочеться: — кохання...

ПЛИН

Не чую часу течію,
не помічаю, бо не хочу,
хоч розторочують мою
плоть нитяну щодня, щоночі...
Та нитка рветься — на краю
затягся вузол заплочний.
І зауваживши рубець,
а чи морщину, посміхаюсь;
та, губ торкнувшись, морозець
той сміх на ойкіт обертає.
І озираючись на світ,
на безбереге неба плесо,
я бачу рівний-рівний лід
і хмари круглі, мов колеса.
Додолю котяться вони,
сліди лишаючи на небі;
крижано-білі валуни
на тебе котяться, на тебе.
А із-під ніг рне течія
швидка, нагайчаста, глибока,
і дивиться душа твоя
з безодні зірко, однооко,
і мов підморгує: кліп-кліп,
мовляв, нічого, не журися,
хоч землю вимито з-під стіп,
проте злетиш, як птиця.
Все зайве виторочив час,—
зосталася основа,—
щоб розлучить на хвилю нас
і поєднати знову...

*

Така вже моя в цій дільбі ділениця:
окравок дороги, сухар, патериця,
і мріять життя проминанням, собою,
закрившись від вітру і спеки горою.
При возі чужому, в припрязі своїй
щодалі від дому іди, даленій...
І назирцем, слідма за мною, в тропі
два камені сунуть горбаті, тупі.
Вминаючи слід мій, рівняючи путь,
за мною, куди не ступнув би, ідуть.
Попереду крем'ях летючий гуде,
на крок проломивши повітря тверде,
щоб хвилю наступну ти бачити міг.
В пробоїну круглу б'є струменем сніг,
і крик пробивається, голос чужий:
— О друже далекий, мені поможи!
Але ж не ступнути ні глибше, ні далі.
В теперішнім часі так, ніби в проваллі.
Праворуч стіна і ліворуч стіна,
і назирцем суне журба кам'яна.
Така вже судилась мені ділениця —
в минулім лишиться, якщо зупиниться,
а бігти при колесі завше чужому,
за крок від землі й снігового пролому.
За кидь від чужої біди і рятунку,
за краплю єдину смертельного тунку.

ВІДЛУННЯ

Відлуння нам плач обертають у сміх,
окресливши звуком глибокiсть дорiг.
У товщах води, де вода проростає,
перлини скруглiлi вiдлуння ховають.
Завжди у прислузi, завжди в супроводi
ховають утiху i розпач iнодi.
А хто ж безiменний за вами стоїть,
що клич подає iз минулих столiть,
проймає нас дроз у вi снi серед ночi —
всмихається нiч у розплющенi очi,
i гостре вiдлуння розколює скло
i свiдчить про те, чого не було.

*

Не додалось, не віднялось з роками —
обтяжилось...

Слух став тугішим, а очі вужчими.
Дорогу ловлять ноги,
рука сполохана шукає патерицю,
щоб передати своє тремтіння їй,
а ти шукаєш слово,
щоб все побачене, почуте, пережите
ним висловить...

Кому?

Далекій пам'яті, що все попереду
і слухає впівуха...
Стіні, розбитій мисці, стільцю розсохлому,
капосній мусі, що порохить вікна...
подушці... сон-напівсон...
і там щось кажеш ти... якась роз...мова
про суть яко... гось слова...

*

Придобно живу під листком, наче пташка:
відкрито-зелена селитьба моя;
щоденно листок шелестить для острашки,
звивається поруч піщана змія...
Хитається гілка — оселя кленова,
на вітрі танцює: хить-хить та хить-хить,
нема супокою — душа колискова
із прірви у прірву летить.
Чи в прокиді втіха, якщо в колисанні
проходять зраховані ночі і дні?
Якщо кожен смуток і радість — останні,
хоча випадали не вперше мені.
Хвилясто дихну, і листок ворухнеться,
відкривши на мить глибочезну блакить;
і хтось запитає: — Ну як там живеться?
Чи стане снаги, аби лет пережить?

*

І день іде...
Т. Г. Шевченко

Диму пряжа над водою
випрялась сама собою,
сам собою смуток зріс,
очі звузивши для сліз,
тільки сухо ув очах,
очі з розпачу кричать:
день минув, і в проминуле
відліта твоя зозуля,
на тину відцвів панич,
відлунав в минуле клич,
не повторяться ніколи
оті хмари ясночолі,
і не висвітиться знов
в бутлі сонячне вино.
Скажеш ти, та вже не так,
мовби поміняеш знак
в слові «жаль» на кругле «о»,
скажеш «буде», ні — «було»,
за водою відпливло...
І встає туман ростучий,
мов шукаючи сполучень
з проминулим, тіньовим,
з неба дзеркалом кривим.
З пам'яттю і з тим, що є,
в'яже прядиво своє.
Він росте, а не минає,
суттінню тебе єднає
з днем примарним і життям,
з неминучим забуттям.

*Стороною дощик іде...
Українська народна пісня*

Дощ окремішно йшов, ворухилось окремішно віття,
відшаровувавсь слух і перетинка тоншала в вусі,
мов лушпиння — смішок поторкаючи губи, губився,
і краями нарозбіж засмічений шлях ворухився.
Як не йтимеш — з дощем весняним розминешся
і в розлам громовий западешся...
Що тобі отой дощ-заволока,
якщо тріщина вуст так глибока
і краплина душі не сягне,
не розтопить нутро крижане.
І хоч кричма викрикуй свій відчай,
хоч мовчанням вимовчуй, терпи,
під тобою безоднява вічність
мерзлотою гуде з-під стопи.
Але май лиш мачину надії,
на губах скибку світла тримай,
дощ затче тебе в прядиво ліній
і заливши, хлюпне через край...
Опинившись в крутому потоці,
що, нуртуючи, темряву тне,
ти відчуеш: на кожному кроці
долю зраджує дно крижане...
І не висмикнуть рук, не ступнути —
котить каменем чорний потік...
Кружеляє тебе в каламуті,
і пісок намерза до повік.
Але світла окрушина зблисне,
познакує високе чоло,
і заціплені губи розтисне
влите в слово весняне тепло:
— Вос-хва-ля-ю-у...

З ЦИКЛУ «ПЕРЕВТІЛЕННЯ»

I

Струмуючий далекий часу гук
крізь оболонку вапняну кулясту
просочується — шовкопрядний звук
надійно тчеться, щоб тобі не впасти.
Єднальна мить — снувальне волокно
на кокон навивається сріблясто,
у сповитку душа дріма давно
і лет їй сниться широко, зірчасто.
Крило прозоре розвиває шовк,
виборсується голос із тороччя,
між напівсфер, між білих лушпайок
лунає слово, сповнене пророччя:
«Будучина» — як дзбанок для води,
в якому скло налите не схлюпнеться,
проріжеться лиш промінь молодий,
гарячим вістрям пронизавши серце.
І тіла ваготу полишивши землі,
угору понесеш до стін просохлу глину,
і поглядом крізьким помітиш на крилі
мандруючу слідком блискучу павутину.
Вона із товщі літ, ущільнених життям,
з праматірних глибин снується самотворно,
і оболонки душ на ній разком висять —
поплюсклі капшучки проїдені і чорні.
І не останній ти — перелік бо трива,
не обірвати нить, що пориває вгору.
лиш тіней зачерпни в широкі рукава,
бо невагомий ти, а небо так прозоре.

II

Питуща земля, усотавши жадливо
зволожену тіль, що упала навкіс,
терпляче чекала на зоряну зливу,
щоб вицідить сінь мерехтливу із сліз.
Вона випивала з простертої плоті
її ваготу — ворушились п'явки,
і слово «безмежність», окислившись в роті,
замкнуло уста на мовчальні замки.
Вона пригиналась потульно поволі,
приссавшись травою на всю довжину,
снага протікала крізь фільтри юдолі,
вивірювавсь слух, щоб не чуть глибину.
І наче личинка западисто входив
у чресла чутливі, в незрушні шари,
лиш чув кістяком: підземні б'ють води,
і тисне повітря нестерпно згори.
А біль перевтілення кістя рівняла,
ламаючи зібгане в ковтюх ество,
свідомість сліпа западала в провали,
спливала з безодні прозорим хрестом.
Все вище, все ближче до рівня прозріння,
приймаючи в себе бентежне тепло;
прорізались крила — і мить воскресіння
явля перед зором все те, що було.

III

Все, відлітав... І напився солодкого неба.
Ніч шлюбнокрилу завершив наглим падінням.
Зайве стремління. Ламаються крила, вкипілі у
ребра,
світло з очей витікає — минає прозріння.
Сліпну поволі, шклом зашерха роговиця:

не відрізнити дня від світанку.

Вічна триває дільба і моя ділениця:

з деревом зжившись, спать доостанку.

У сповивальних волокнах плоть заніміла

ширшає подихом, вужчає серцем —

рівно гуде під корою час чорно-білий,

срібно пронизує слух волоконце.

Древо життя — у тобі, за тобою...

Ширшає стовбур — плоть роздається,

кров, що зашерхла, шпилечку болю

не донесе до вразливого серця.

Вічне тривання, чин перевтілень

пам'ять гнучку замикають у коло;

все, що пізналось, що зрозумілось

не перекаже замкнений голос.

Та і навіщо свідчить про вічність,

досить відчуті власну минучість.

Йдеш на убуток — плин оботічний

дух невмирущий з небом сполучить.

І, покружлявши в товщах блакиті,

об землю зо зла грудкою кине.

Вивихнеш душу — болісний витвір,

крила злютуються в панцир на спині.

Вічне кружляння в колесі карми

перетасує пам'ять глибоку,

тільки свідомість — вісь планетарна —

променем світить з кожного ока.

Приблизь сплесками, прихлюпалися гулом,
обезтілесніли, легенькі, мов відлунок,
лягли в ногах повільненько, заснули
далекі ночі, ночі проминулі...
Тріщить вогонь, нічна фуркоче прядка,
кругліє яблуком на покутті лампадка,
і шибка деренчить розслабла, як струна,—
то дише ніч сапка на ширину вікна...
Крізь волокнистий слух, крізь захололі стіни
допліскується голосом осіннім
чиясь ясна печаль,
потроєна імлюю,
аж сльози на очах
скипаються смолою...
О куті двері,
замкнені знадвору,
крізь вас не пройде страх,
але душа прозора
просочиться ураз, співзвучна тій осмоті,
що точить, мов іржа, замки і двері куті.
Притемниться печаль не віддаллю, а слухом,
розвидниться в очах, і ти широким рухом,
розсунувши кутки, за ніч переступнеш,
аби твоє єство не знало більше меж.
Аби ні страх, ні біль, ні часу оболонка
не вкрили, як та цвіль, душі снувальну голку,
що шиє всі краї, приточуючи ночі...
І ген близнюк стоїть на дальнім тогобочі...
Печаль його ясна, хоч голос олов'яний.
Мотузка, мов струна, бринить в руках зов'ялих.

Він нею міря час:
день пройде — вузлик зв'яже,
на ранок із шибок знімає плівки сажі,
і дума, як би вік безклопітно прожити,
щоб не в'язать вузли і вікон щоб не мити,
лиш каменем мовчать, кругліючи від тиші,—
найбільша благодать, дарована всевишнім.
Але... снується цвіль, ляга черговий вузол
і кличе звідусіль душа, що з ним в союзі.

Тінь сховавши у дереві, блякло пройшов вздовж
стіни,
розтягнувши хвилину на тридцять три кроки;
спорожнілим був час, він не мав глибини —
плескуватий, лункий на всі боки...
І розтягувався шлях, наче нитка смоли,
меншився віз, і видовжувався фурман,
і жінки із печей, як із горла, тягли
хліб тягучий з обличчям понурим...
Зволікання, нудьга, уповільнений плин,
скособочений глек, бо розтягнута глина;
і низалась судьба із кривих крапельин,
від життя віднімалась хвилина...
Тридцять три, тридцять три — це рокована шир,
повернись, перемиряй дорогу.
Простір видовжись вкрай, розволікся пунктир,
крок поширшав — не витягнуть ногу...
І приречений ти обіручма тримать
метер рейки на вісім зарубин,
щоб, примірявши обшир, весь простір зрівнять:
що не метер, то далі від згуби...

СИСТЕМА ВИМІРУ

Прикметливий, ласкавий, обдарований
твій погляд вабив, свіжоустий спів
наповнений був світлом негріховним
і линув голос, звільнений від слів.
О посестро, скитальнице боляща,
не розминулись ми, а розійшлись,
там був гайок, а ми гадали — хаща.
в якому всі стежки переплелись...
Заблукані, ошукані, безсилі,
самі себе гукали ми тоді,
і падали відлунки однокрилі,
як пелюстки, на трави молоді.
Ми були поруч — ніби дві долоні,
лиш звуком відокремлені на мить,
та гаснув звук і зменшувався племінь,
аби уста розірвані стулить.
І розчинились: кров зімкнула коло,
продовжилась дводільна наша плоть
і простором і погуком схолили,
і словом збучнявілим, наче брость.
У нуртах крові, в насініні роду
нам відкривалась істина одна,
що відстанню від заходу до сходу
вимірюється часу глибина.

КОРІННЯ

КОРІННЯ

ДНО

Святкову блакить лиш відтінюють хмари,
що разом із небом за обрій пливають.
І дно прозира крізь промоїни й шпари,
і видно камінчики круглі, як ртуть.
Мені відкриттям об'явилась безодня:
в союзі із спокоем дух воскресав,
поволі тепліло повітря холодне,
і світлістю дня наливався ти й сам.
І тільки печаль, відтінивши святковість,
відкрила в естві глибочезне вікно,
де видимі стали камінчики мови,
камінчики слів вже забутих давно:
рос-хорс-жор-жур-жар-журавина;
так наче у руки посвітича взяв —
крізь нетрі пройшов, крізь нічну горловину,
і Кия по той бік нетями впізнав.
Він душі незримі в човні перевозив;
гріхами обтяжений човен важкий
не міг перевезтись на той бік морозів,
і, хвилею гнаний, він плив навпаки:
до требищ, до капищ, до храмів, кумирень,
до всіх Святовидів, Хорсів, Берегинь...
Та раптом його крутонуло на вирі,
і каменем слово шубовснуло: «Згинь!»
І біль обізвався далекий в легенях,
у горло ввійшла лійкувата вода,
і пам'ять моя відступилась від мене,
і луцився голос, неначе слюда.
І щось відкривалось у прірвах блакиті,
у тиші дзвенючій, тугій німоті.
Печатки пелюсток на ликах розмитих,
ніколи не бачених в жоднім житті.

НЕПОРУШНІСТЬ

Не крона на мені, волосяниця,
і страшно із корінням розлучиться.
Було смикнувсь, але спинився вчасно,
бо рвався простір і тріщали прясла.
Повз мене йшли дерева кочівничі,
знебарвлені в буденному величчі,
і кидали зневажливо в мій бік:
— Незграбьтесь на вітрі чоловік.—
А я стояв і думав: «О ніщота!
Що бачите, те й тягнете до рота,
ще й пащекуєте, постояли б отут,
де з-під коріння витікає ґрунт».
А сніг налиплий клонить вперто долу,
і в кожную складку проникає холод;
хоч руки іще корчаться в гілках,
рвонутись хочу... Зупиняє страх;
і струменем повітряним розгорне
всі пагорби, горбочки, могилки,
і ні струмка не стане, ні ріки —
одна земля безлика і потворна.
Отож стою на протягах осінніх
і чую: гляньте — дерево без тіні.
Бо увібрала тінь волосяниця,
аби у ній сховалась синя птиця,
щоб височів, немов дороговказ:
сюди, сюди ходу спрямує час;
аби не збився він на манівці,
тримаю землю міцно в кулаці.

ПРИПАДАЮЧИ ДО КРАПЛІ

Обтяжений життям, земною глибиною,
я стежу: ген летить угору голос мій...
і лікуватий день сотає наді мною
мерхляве порохно і бджіл поживклих рій...
Угору-вгору,— гей! — у небо глибокувате
засотується все, що віджило свій вік,
і камінь відліта розмоклий, наче вата,
і образи летять крізь щілини повік.
Угору вгору, вго...— в безодню, у безкрає,
як жорен відліта запорохнілий степ,
і, вкручений в зеніт, над ними зависає,
щоб простір розмолоть на мливо золоте...
І золотим стовпом вода звелась зі ставу,
щоб відстань зберегти і колір роз'єднать,
та промінець промкнувсь, і миттю все скривавив
і очі розімкнув, немов зірвав печать.
І раптом ти прозрів, і став, як сіль — стооким,
і віями махнув, і борошно здмухнув,
і погляд розпростерсь на всі чотири боки:
і обігнувши світ, у краплі знов замкнувсь.
О крапле голосна, росино світоповна,
лиш ти одна геть все спроможна охопити,
бо глибина твоя болюча, негріховна,
вбирає забуття, щоб зрима відродить.

СТАРОКИЇВСЬКИЙ ТРИПТИХ

*Віси сам, яко могу сказати всіх книг
подобнаа, уне ми, і тобі полезнаа,
еже от того божественаго и святого
манастиря Печерського відеанаа и
слишаннаа от многих мало сказати.*

*Писав дячок Нестерец с Со-
каля, міський син Лукьянов.
(Киево-Печерський патерик,
1113)*

I

Ніч смутку на стінах печерних намул полишила
і списаний аркуш дотла спопелила.
Дмухнув вітерець, лиш клапті стовпцем закружляли,
зосталися літери, ніби відлиті з металу.
І дяк прочитав те, в що вилилась звечора думка:
«Любов неділима і руха тебе без керунку».
Рукою провів — літер зернини змішались,
рядок був той самий, та іншим був зміст на скрижалі:
«Людов небілима і рута бере бехкебунку».
Спотворений зміст, певно, був візерунком,
бо літери гнулись в дугу, як магнітні опилки
тяглись до руки, до волі людської навиклі.
Слухняно ставали то вздовж, а то впоперек хутко,
то бігли шнурочком вони за долонею прудко!
І раптом збагнув він сутність нетлінно-слухняну,
коли зусебіч їх пильніше оглянув:
між ними зіяли такі незглибимі зазори,
що можна просунуть не лише каламар, але й гори...
І все, що мережив, те згріб гарячково у жменю,
відчув на вагу, що літери ті преваженні...
Ходив і губив — що не крок — зерно по зернині...
І там, де ступав, земля стугонить і донині.

II

*Аз же по достоанню, како візможу
похвалити тя,
і скверни уста ім'я и
нечист язик?*

Вологою насотувалась сутінь,
лягала, ніби змочена в отруті
хустина на поснілі уста,
текла смолою в горло гіркота,
і галос облягала німота...
Безугла ніч, вологою набрякла,
лічила з ринви падаючі краплі
і м'язи спазмом зводила мені,
аби заскрити в траурнім вікні,
де ні знаку про сонцемирні дні,
ні скалки світла в чорній глибині...
...Слова перебираючи барвисті,
він шепотів: уста, листи, намисто,
лілея біла, коло, колоски;
і в кожному слові схоплювались чисто
на спогадах очищені роки.
Рука на дотик відчувала звуки:
гранчасті, круглі, гострі, наче скло,—
вони творили в темряві спокуси,
яких в житті ніколи не було:
намисто уст, лілея колобіла,
гранчастий рот розплющених крипиць...
Цієї ж миті внизувались стріли
у отвори розширених зіниць.
Та все ж із надрів пам'яті щомиті,
пульсуючи, спливали імена,
вуста мовчали, сутінню залиті,
перехильцем допивши ніч до дна.

III

В бік ночі хилиться трава,
і вітер душу порива,
мов жухлий лист, як порожину,
щоб в лійкувату порожнину
її всотала круговерть,
в безмовність, де владує смерть...
Та все ж, та все ж ти — двоєдиний,
о літописцю невиспимий,
при ночі цій, при світлій днині,
при повнозвукій крапельіні,
що часом виповнена вщерть.
Рука з пером у ніч простерта
над німотою, понад смертю,
над чорним дзеркалом води,
над муром ночі, що зіпертий
на підмурівок зі слюди.
І слово, в десять сажень глибу,
перед ченцем вже ставить вибір:
окремість дня чи ніч злиття?
Та чи насправді несправдимо
твое жадання?.. Віхоть диму,
мов з головешки — відмайне...
Позолотившись вогнем,
поглянеш — далеч несходима
і ти, що танеш день за днем.

МАЛЮНОК В СОФІЇВСЬКОМУ СОБОРІ

У воді віддзеркалений косить косар:
тне воду золочена криця —
лягає покосом не хвиля, а жар,
літає не ворон — жар-птиця.
А золота в небі! Ще більше в воді,
горять свіжо хмари відлиті.
І світ, мов горнило, де й ти змолодів,
і книга життя не відкрита...
Високий, ставний і обличчям — святий,
натхнений, і німб палахкоче,
звивається меч у руці золотий,
сичить у ногах потороччя.
Ще буде попереду в тебе і мідь,
і золото стане залізом,
і буде ще стільки іржавих століть,
хоч нині косою обрізуй.
Ще буде і буде, а зараз — ясінь!
І час не почавсь ні для кого.
Та тільки косар за тобою, як тінь,
іде і підкошує ноги.
По п'ятах твоїх вже ось-ось черконе
гадюча коса семижала,
і слово забуте твоє рятівне
у горлі залите металом.
І замість меча у руці іван-чай,
і подив морозить повіки,
та з жил перетятих тече молочай,
і рот розчахнувся навіки.

МЕЧ ТА ШОЛОМ

[З циклу «Музейні експонати»]

Нахилитались під вікном
березові сержки —
збіга по стовбурі вапно,
і білить до-овгу стежку.
Її не перечорнить тінь,
не перекреслять води —
над нею стріли золоті
летять дощем зі сходу.
І їдуть коні по вікні,
по роговиці ока,
шаблюки тануть крижані,
зливаючись в потоки.
Та помах кліпки все зітре
і все переінакшить:
береза вийде наперед,
мов панцир черепаший,—
ввіткнуться стріли дощові,
і в крижанім шоломі
так стане тісно голові,
як в мертвому — живому.
І спис легкий, як волосок,
не по руці — шаблюка,
кольчуга зшита з копійок,
кінь не ірже, а стука...
О стежку, втоптана давно,
важка на узвороті,
вже світ побілений вапном,
вапно в очах і в роті.
І лиш на дотик чути світ:
ось меч — метал гарячий,
а під шоломом тоне лід,
і пам'ять змито плачем.

ЧИТАЮЧИ «БОЖЕСТВЕННУ КОМЕДІЮ» ДАНТЕ АЛІГ'ЕРІ

*Тут мова лиш заводить нас в обман:
Бо наш словник ще дуже невеликий,
І розум завузький збагнуть цей стан*

I

Сплелись слова — було словозмішання,
у плутанині вичахнув і зміст,
А перша літера в абетці — вже остання,
господарем непроханий став гість.

І день розсипавсь, даль розшарувалась,
і води на волокна розповзлись,
і вигуки, як тиглі для металу;
в них олово і бронза налились.
Заповнились пропалини повітря
то глиною, то димом, то піском,
і дерево, блукаючи сирітно,
ходило з тінню, наче з патичком.
Дверима став будинок до смеркання,
заплющивши очиці-сліпаки,
а в ньому дохияли по останній
краплині оцту з чарок пияки.

А в центрі пекла за столом господар,
сидів владично з келихом в руці,
у нього з губ зривались всім на подив
не звуки, не слова, а пухирці.
Цїдилася крізь вікна синя сутінь,
фарбуючи обличчя мовчазні,
зливались знеосіблені присутні,
існуючи множинно в одинні.

І раптом протяг двері розпанахав,
і крізь розбиту шибку у вікні
тіла присутніх, начебто комахи,
закружеляли, зникли вдалині.
І слідкома летіли, мов лушпини,
слова полузані і звуки-дрібняки,
і западались в чорну горловину,
де все мішалось: землі та віки...

II

Вивірюється зір: піщинка по піщинці,
в заглибинах очниць зав'язується ніч,
і спорскує луна по чорній волосинці
краплинами смоли у глибину сторіч:
— Еге-ге-гей! — ніхто не озоветься
тремтячим голоском чи сміхом молодим,
з роззявини землі прокльонеться джерельце,
і звуків пухирці піднімуться з води.
Безодголоса твердь, байдужа до воання,—
її не пройме крик ані новітня вість,
і тільки пустота луною на мовчання
та шерхом сторінок на поклик відповідь.
Пощо мені той рай? Тремтіння чую в пальцях...
Вогонь легень повітря перетопив на скло.
І видихавсь, мов спирт, весь голос у горлянці:
не викаже того, що десь, колись було.
...Любові гіркота і солодь полуниці,
відпочиванські дні і муки пристрашні.
Метеликом душа, насаджена на шпичю,—
мов флюгер,— кружеля в шклянній височині.
Пухирчиками в склі застигло Данта слово,
і, наче в зільнику засушений листок,
у товщах скла відбивсь той образ загадковий,
та капає смола, і тоншає льодок.

З НОЧІ В ДЕНЬ І НАВПАКИ...

(З циклу «Музейні експонати»)

(Вдивляючись в малюнки Гойї)

З'ява свавільна, нічна, самородна,
нащо щоночі приходиш у сон,
ще полишаєш у грудях холодних
крицю чи танучу кригу на схрон?
І, закувавши мене у кольчугу,
голову втисла в іржавий шолом —
знати червоні кільця та смуги,
і поясок перекреслив чоло...
Інше життя проживаю щоночі:
сон стає дійсністю, здійснене — сном.
Що відбулось — стає сном пророчим,
а що наснилось — те сталося давно.
Мов перекинувсь униз головою
ти в цьому світі, а світ у тобі,
і повертаюсь щоночі із бою,
щоб пережити вже бачений бій.
Шрамами списані щоки та груди,
губи розтяті, роздвоївсь язик;
яв мені каже, що сніг вночі буде,
в сон забріда незнайомий різник;
променем гострим висвітив житло,
і по очах сіконувши, потух...
Вранці збудився, стискаючи бритву,
і червоніє на грудях фартух...
А на долівці жодної цятки —
з стрілок будильних скрапує час;
тихо шепоче хтось:— Груді на згадку
швидше розкрай, доки промінь не згас.

РАФАЕЛЬ. МАДОННА КОНЕСТАБІЛЕ

(З циклу «Музейні експонати»)

Художнику Володимиру Пасивенку

В мушлі лона твого зав'язалась перлина,
ой не зрань її світлом, що гостро тече,
і, губами стискаючи світлу жарину,
легше дихай, бо сизь у нутро затече.

— Аве, жінко гріха! Споневажена небом.

Ти освячена тільки життям у житті.

Через лійки очей, що обернені в себе,

соломини летять золотим золоті.

— Аве, жінко гірка! Заплелась у колиску
виногрона лоза, колихальна струна.

Шлях волхви почали, бо іти їм неблизько,—
вже у небі наключилась зірка дрібна...

Шие прошву ручай по подолі сорочки,
голка болю пливе — порина в полотні...

— О мій сину святий, колихайсь в колосочку,
бо попереду ждуть тебе муки сумні.

Вже розверзлась гора черепаха, висока,
її хрест поснував коренищем густим...

— О перлино, розмийсь у мені кровотоком --
гострий промінь націлений ген з висоти.

Через степ вже ідуть пастухи благовісні,
щоб воздати дари і коліна схилить...

— О кровинко моя, тобі в жилах вже тісно,
я б воліла тебе у сльозі розчинить...

Проте стукіт вже чути — скригочуть ворота,
заступають у двір рахувальники душ...

— Ти чому не спороджуєш сина, ніщото?
Треба кесарю воїв! — кричать обіуш.

І пішли... Але крик ще відлунював довго
в тонкогорлих корчагах і бивсь об поріг...

А за ними тяглась височезна дорога,
що раптово в'язалась вузлом угорі.
— Аве, жінко сумна! Бо ти знаєш всі строки.
Ти всім долі кладеш, визначаєш талан.
З твого лона зросли і кати, і пророки,
як росте із землі і пашниця, й бур'ян..
Все ти знаєш про нас ще до наших народин:
кого скіпетр чека, а кого розіпнуть..
Йдуть волхви-пастухи з півдня, півночі, сходу
і іржаві цвяхи на дарунок несуть.

НЕВІДОМИЙ ХУДОЖНИК XVII ст.

[З циклу «Музейні експонати»]

«Вороття блудного сина»

Зменшилось поле, і ліс підступився далекий,
ніби хтось вибрав з повітря блакить,
мерхне в сокири крило, як в лелеки,—
спурхує вгору вона, але не летить.
Настіж прочинено чорні дерева —
з пам'яті лісу виструмує дух:
зубри і тури, мамонти древні
в поле пливають, проминаючи слух.
В колі незримим не знати їх гніву —
опік на тілі сам по собі виника:
тінь на долоні що правій, що лівій,
мов по жарині в долонях стискав.
Світу не втримає навіть свідомість.
Гнівом пропалена — лунко без слів,
ніби вернувсь після мандрів додому
і часову течію зрозумів;
бо не застав ні батьків, ні родини:
зменшилась стеля, і стіни зійшлись,
а замість солі в солонці — крижина,
цвіль на крайчику, в кухлику — слизь.
Все осягнув... І почув, як чалапа
дух по долівці, бо знати сліди:
прочовги довгі, рисочки здряпин,
дзенькіт відра, де ні краплі води.
Щоки запалі, знаковані тінню,
креслять морщини, мов люстро старе.
Час — це безглуздя, плоті старіння,
довге чекання, що й розум помре...
В житло забрівши, він чує тісноту:
кухлі, цеберки, жмут павутин...

Тсс... Бо як подих — пісня із рота
рине... Оглянувсь — співа він один.
Стиснуті губи, та спів не вщухає...
Пахнуть медами спілі вогні...
Попід склепінням свіччина згряя
все кружеляє і гине в вікні.
...Збито обруччя — розсохлися стіни,
і мерехкоче сокири крило:
руки простерши, вкляк на колінах,
а на долонях віск захолов.
І німота, розростаючись болем,
в згаслу жарину пам'ять замкне.
— Ой ти маліюче полечко-поле,
нащо вгортаєш, як зерня, й мене?..
В поле сповзається гаддя-коріння,
і стовбуриння йде слідкома,
в норочку чорну зливаються тіні,
в крапку-мачину входить пільма.
Змалився геть, але став всюдисушим:
полем і лісом, сталевим крилом,
наче всю безліч мачинок розлуцив
і зрозумів, що в почині було.

*

У передвіщеннях мені
являлись образи сумні:
то наче скачу на коні
і нагло падаю додолу —
одна нога ще в стремені,
а голова скородить поле.
У перевернутих очах
відбилось небо й сизий птах,
і кров, що тліла на шаблях,
у очі капала поволі...
А то немовби на волах
везуть мене, куриться шлях...
Засипаний від стіп до тім'я
сипкою дрібковою сіллю.
Риплять колеса піді мною,
а сіль горою насипною
росте на грудоньках моїх,
як у заметі білий сніг...
А то ведуть мене на страту.
Холодні сходишки шербаті...
І ставши прямо перед катом,
я в ньому раптом впізнаю
подобу згорблену свою.
І я кричу, та він не чує —
неквапно зашморга лаштує...
Кричу йому, що я — це ти!
Стражденну душу відпусти...
Але його глуха рука
вже нашморгнула мотузка...
Чи гинув я — не пам'ятаю.
Але то був не сон, я знаю:
ось слід на шиї, шрам на лобі,
і кат заляк в моїй подобі.

ОСІННЄ РІВНОДЕННЯ

За ніч вродив звичайний камінь
і, поторкаючи руками,
гадав: на гніт чи на поріг?
Та за іржавими трибками,
що швидко крутяться віками,
нічого угадать не міг.
Ця ніч була не рівна днєві.
На веретена вересневі
навірчувалась срібна нить,
трибки крутились металеві,
і їх незмога зупинить.
Бо прялась, віднімалась зелень
і додавалась чорнота,
а з верб золочених, веселих
кришилась фарба золота.
— Вже осінь...— так сказав, як ствердив...
І рушили важкі піски;
взяв камінь, він же, наче крейда,
миттєво викришивсь з руки.
І день згайновано, а далі
терпіння треба доточить
і слухати, як на кружалі
навірчується срібна нить.
І призвичаєшся. Напевне.
Бо ці крутіння веретенні
перемотають все навспак —
з-під фарб проступлять фрески древні,
оголється життя кістяк.
Але за ним проступить інше,
коли стончіє нитки шовк:
піщинка, сімені дрібніша,
світлінка, рисочка, ніщо...

КАМІНЕЦЬ

Як можна так жити далеко і певно,—
на нас-бо чекають спокуси недремні:
пиття-забуття, і життя захлинальне,
і день безберегий, і ніч сповивальна,
заснеш — не прокинешся, ступиш — впадеш...
Рости, як травина? Авжеж-бо, авжеж...
На пожир пожежі, на поглум дощам?
Зігнувшись, ламатись сухим пополам?
Е, ні... Як же жити? З якого кінця?
Дороги розмиті, беру камінця
на певність, на міцність, на жорен-поріг,
отак і живу, навпростець, без доріг,
несу не в той бік, волочу камінець,
і шиється слідьма цівкий ручаєць.
Тягар добровільний обтяжує плоть,
але ти не здалий його розколоть:
долоні до нього навик приросли,
весь вік не позбутись тобі кабали.
Бо став валуном той камінчик дрібний,
що взяв у дорогу, щоб певність зміцнить.
Що далі, то глибше він в землю вгрузав,
все важче було озиратись назад.
Він суне і тягне тебе вдалечінь,
і ти коло нього — як в полудень тінь...
Зате маєш певність — гора кам'яна,
проте під ногами гуде глибина,
то краще за каменем далі іти,
забувши про прірви, провали, мости;
про те, що чим далі, тим глибшає слід,
і суне той камінь до вічних воріт.

*

Промінь розщеплює зруб і вино каламутить,
вузить зіниці, жолобить лице.
Думка глибока, добувшись до суті,
хрестики ставить твердим олівцем.
Тріщина вуст вже давно кровоточить,
ящірка крові хутко біжить,
тиснеш ти соки, до слади охочий,
з вічних ремесел знаєш лиш — жить.
Думать про завтра — прагнути втіхи,
променем нуритись в простір єства
і добувати, як зерня з горіха,
тільки ж дива та тільки ж дива...
Думка — це що, наповіщо, ізвідки? —
сховок марнот чи краївка оман?..
Сприкрилось хрестиком ставити мітки:
тирлич, двидерево чи дурноп'ян...
Не обізветься — клич, хоч надсядься —
жодна рослина і жоден пташок.
Думка найвища відбилась в ознаці,
в кожную долоню вгативши гвіздок.

ВІЛЬНА ДУША

Спонукувана ким і за чім велінням,
ламаючи кістки, як шкаралуц насіння,
проламуючи час, позбувшись томління,
виламується з нас душа на облетіння.
І облетівши скрізь, вертається, мов з свята,
м'якесенька, як віск, легесенька, як вата.
Хоч більша, як була, вагоміша, значніша,
поширшало й крило — ширяння в нього інше.
І вдарилась душа, мов хтось гніздо те звузив:
не попаде ніяк, неначе куля в лузу.
І б'ється в тіла шкло, як у вікно синиця;
поранене крило вже стріпує росицю.
А тіло, як труба — гудюча порожнина:
в розімкнутих губах — калина...

*

Ця радість легка, ще й сама прозвістилась,
в простертих руках заломилась у крила:
і видно уже, як з розбитих шибок
випурхує щось на подобу пташок...
Зіпершись непевно на вітер силучий,
кружляли, як пір'я, тіла пелетючі.
Ішла переміна усталених форм,
узгодженість змісту, увічнення норм:
у яблуці — круглості,
хмелю — у вині,
в незвичній потульності
слова — мені.
В розкритості судин — можливість літань,
у спільності радості — стійкість братань.
А світло розлите гойдало столи,
і тіні лушпайками вгору пливли.
Обсипавшись пір'ям, ми нурились в глиб
своїх колихких плоскодонних колиб...
І ніч понад нами котила пітьму,
швидка, непомітна, — не знати й чому.

В ПЕРЕДЧУТТІ ВЕСНИ

Ліс знеосіблений, відсирівши, розмивсь
оскорбною п'ятьмавістю по сизім,
і небо краплею провисло журно вниз,
щоб засвітився зміст у вічній книзі.
Я краплю дощову губами зняв
з морозами гартованої гілки
і пережив нову сторінку дня,
збираючи по літерах, мов бджілка
нектар життєвий — крихітки знання:
і не зрадів, а смутком перейнявсь,
не відокремивсь — розчинивсь у лісі,
і ніби корінь вглибився у час,
хоч туго розростатись в цім замісі:
грузькі сніги, а краплі дощові
обтяжисті — перекосили плечі;
і рвуться, рвуться нитки сирові,
а краплі, наче крапки в кінці речень,
такі місткі, осяжисті, змістовні,
що в них весь світ поволі увійшов.
О ягоди небесні, світоповні —
отвердли ви, мов закипіла кров...
По ягоді з повітряного грона
викрапується піднебесний сік,
і тоне в роті, здрібнений, солоний,
останній сніг, що на вітрах прогірк.
А видовжені пучки чують весну:
від ніжності наключується брость,
о тільки б краплю злагоди — воскресне
усе, що снігом в серці затяглось.

НАДІЙНІ КРИЛА

Легкий, святковий, випадковий,
він падав, йшов, переливався,
і відбирав мені він мову,
прозорячи густючий час.

Біля колодязя лункого
він стишував свій крок легкий,
вдивлявся поглядом предовгим
у свій відбиток хилиткий.

— Так ось чому мене носило
понад землею сто вітрів,
так ось чому, зламавши крила,
я падав долу і радів...

Бо треба всякнути в пилюку,
пройти крізь сморід, бруд і хлань,
просіятись крізь сито муки
краплинами своїх чувань,
ізлившись у єдине ціле,
в пітьмі не втратить чистоти,
пробившись джерелом зраділо,
і знову прагнуть висоти.

І витіснить, розкривши жили
земні, всі клопоти дрібні,
аби душа безсмертні крила
не обламала в метушні.

З М І С Т

«На радість і любов отверзнуті уста...»	
КРОНА	
Розгорнути книгу	6
Посівання	7
«В гіпс відлилося, захололо...»	8
Криничка	9
Бузина	10
Далеке — дитяче	12
Батькові	13
Знаки	14
Бухенвальд. (З циклу «Музейні експонати»)	16
«Розшарпані, давильні, повстяні...»	17
Єдине	18
«Життя будується у плоті...»	19
Це чарівне слово «завтра»...	20
Безмежжя	21
Здобутки	22
Валун	23
Вуста	24
Перед дзеркалом	25
Сорочка	26
Життєва гора	27
Сліди	28
Осінній день	29
«Плоттю власною простір промірявши, наче та гусінь...»	31
«У сутінках і трави сутеніли...»	32
«Віддзеркаливсь в снігах і розмивсь...»	33
Дві росяні краплі	34
«До сивих брів обдмуханий морозом...»	35

На пасовиську	36
«Пресвітлий-світлий день. Із дива кам'яніє...»	37
Скарби	38
Вода	39
«І вітер ламкий, наче крига, кришився...» . . .	40
Порода	41
Перед дощем	42
Вітряний вечір	43
«Поволі, по хвилі весь час відхлинає минуле...»	44
«Промкнулося світло, і впало на світле — ясне...»	45
«Дме вітер. І снігом сухим замітає сліди на снігу...»	46
Нічний гість	47
«Кропив'яним серпом, джерельною водою...»	49
«Все знаджує мене...»	50
«Сотворивши себе, куц шипшини завмер на узвишші...»	51
Не розплющуй очей	52
Дводільність	53
Арлекін	54
Заглиблення	55
«Земля тужавіє від подмухів вітру...» . . .	56
Сніг. (З циклу «Іменники»)	57
З далеких літ дитячих	58
Вірш, записаний зранку	59
«Як водомірка: стриб вперед...»	60
«Від роздалля біль під серцем...»	61
Віддзеркалення	62
«Звідкіль цей дощ, коли ані хмарини...» . . .	63
Зірка	64
З глини ліплені...	65
«Вислизає із горла розслаблений звук...»	67
«Вуста, переповнені подихом, мовкнуть...»	68
З циклу «Золоті ключі»	69
Сніги	70

«У попелі білім, в руйновищах білого царства...»	71
А що ж ти пригадаеш, чоловіче?	72
Віщування	73
Влада снігу	74
Роздуми	75
«Замикає батько порогом нашу мандрівку...»	76

СЕРЦЕВИНА

Питання	78
«Березо, мальована сіллю по шибці...»	79
Несумірність	80
Через товщу простору та часу	81
Житло	83
«По сліду каменем котила...»	84
Осіння пам'ять	85
День дощовий	87
«На відстані думок, на один скид повіки...»	88
Ідилія	90
Марія	91
«Щось не збагну, чи поле стало меншим...»	93
Крізь ніч	94
О п'ятій на світанку	95
Поклик	96
Наприклад, дерево	97
«Я вчора пив вино іржаве, як залізо...»	99
Коло річки	100
Плин	101
«Така вже моя в цій дільбі ділениця...»	102
Відлуння	103
«Не додалось, не віднялось з роками...»	104
«Придобно живу під листком, наче пташка...»	105
«Диму пряжа над водою...»	106
«Дощ окремішно йшов, ворушилось окремішно віття...»	107
З циклу «Перевтілення»	108

«Прибились сплесками, прихлюпалися гулом...»	111
«Тінь сховавши у дереві...»	113
Система виміру	114

КОРИННЯ

Дно	116
Непорушність	117
Припадаючи до краплі	118
Старокиївський триптих	119
Малюнок в Софіївському соборі	122
Меч та шолом. (З циклу «Музейні експонати»)	123
Читаючи «Божественну комедію» Данте	
Аліг'ері	124
З ночі в день і навіки. (З циклу «Музейні експонати»)	126
Рафаель. Мадонна Конестабіле. (З циклу «Музейні експонати»)	127
Невідомий художник. XVII ст. (З циклу «Музейні експонати»)	129
«У передвіщеннях мені...»	131
Осіньне рівнодення	132
Камінець	133
«Промінь розщеплює зруб і вино каламу- тить...»	134
Вільна душа	135
«Ця радість легка, ще й сама прозвістилась...»	136
В передчутті весни	137
Надійні крила	138

ПАВЕЛ МИХАЙЛОВИЧ МОВЧАН

Желудь

Стихотворения

Киев. Издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь». 1983

(На украинском языке)

Художне оформлення

О. М. ЛАФАКІ

Редактор

В. Д. ГЕРАСИМ'ЮК

Художній редактор

В. І. ПОЙДА

Технічний редактор

Т. І. СЕМЧЕНКО

Коректори

З. М. КЛЕЩЕНКО,

Т. М. ПОЛИВОДА

Інформ. бланк № 1664

Здано до набору 04.11.82. Підписано до друку 02.03.83. БФ 51491. Формат 60×90 ¹/₃₂. Папір друк. № 1. Гарнітура літературна. Друк високій. Умовн. друк. арк. 5,27. Умовн. фарбовідб. 5,49. Обл.-вид. арк. 4,82. Тираж 2000 пр. Зам. 2—132. Ціна 65 к.

Поліграфкомбінат ордена «Знак Пошани» видавництва ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Адреса видавництва та поліграфкомбінату: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

Мовчан П. М.

**М74 Жолудь. Поезії.— К.: Молодь, 1983.—
144 с.**

Читаць знає поета як майстра пейзажної лірики як автора віршів, вагомих за змістом та глибиною філософського узагальнення. Нова книжка позначена яскравою образністю та оригінальністю поетичної форми. Органічне поєднання ліричного і епічного струменів, розмаїтість стильова та гранична щирість настроїв — особливості нової збірки відомого українського радянського поета.

М 70403—041
М228(04)—83 **БЗ.36.16.82. 4702590200**

У2